

kvinner&familie

Medlemsblad for Norges Kvinne- og Familieforbund

Nr. 2/2008

Livskvalitet

Hva er det som skal til
for å redde verden?
Ganske enkelt godhet,
vennlighet,
en utstrakt hånd,
en åpent sinn.
Så enkelt
Så vanskelig
Martin Nag

En kvinne må tenke som en mann
oppføre seg som en dame
se ut som en ungjente
og arbeide som en hest.
ukjent

Barna har
sin naive skikk
og ser på livet med nye blikk
og vi som er voksne
kan lære og forstå
den enkle kunsten
å være litt små.
ukjent

Å møte et barn i blikket
er mer enn et møte med vår;
det er som å dra på en reise
tilbake titusener år
og ikke bare finne sin
egen barndom på ny,
men artens famlende barndom
i tidenes morgengry.
Andrè Bjerke

Mens vi har anledning
la oss gjøre godt mot alle.
Bibelen

INNHOOLD

likeverd

- 4 Likestilling – likeverd
- 6 Jentebarnet
- 8 Menn og omsorg for barn
- 9 Fødselspermisjon på Island
- 10 For tidlig adskillelse skadelig
- 12 Vi må lytte til barna
- 17 Amalgamskader –kvinnerenes løsmiddelsak
- 18 Selvskading blant unge jenter

miljø og forbruker

- 25 Nytt fra Miljø- og forbrukerutvalget

solidaritet

- 26 Nytt fra prosjektene

andre spalter

- 36 Sudoku
- 15 Stort & Smått
- 29 Stort & Smått
- 38 Forbundsmateriell
- 39 Forbundsadresser

kvinner&familie

Nr. 2, 2008
122 årgang - Grunnlagt 1887

REDAKTØR:
Toril Sonja Gravdal

ANSVARLIG REDAKTØR:
Ann-Louis Nordstrand

UTGIVER:
Norges Kvinne- og Familieforbund

ADRESSE:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no

REDAKSJONSRADET:
Ann-Louis Nordstrand
E-post: ann-louis@kvinnerogfamilie.no
Toril S. Gravdal
E-post: toril@kvinnerogfamilie.no
Odlaug Lysø Kleven
E-post: odlaug.l.kleven@kvinnerogfamilie.no

INTERNETTADRESSE:
www.kvinnerogfamilie.no

ANNONSER:
Øvre Slottsgt. 6, 0157 OSLO
Telefon: + (47) 22 47 83 80
Telefaks: + (47) 22 47 83 99

ABONNEMENT:
Kan bestilles hos utgiver.
NOK 150,- pr. år.
Medlemmer av forbundet får bladet gratis
Bankgiro 6034.05.20680

DESIGN: punkt&prikke...
jeanettelarsen@bluezone.no
TRYKK: 07 Gruppen AS

Opplag: 6.500
ISSN: 0806-1173
Ettertrykk og kopiering av
Kvinner & families stoff og annonser er ikke
tillatt uten etter avtale.

NESTE UTGAVE:
September 2008,
Stoff innlevering: 15. august 2008

This book is printed on Arctic the Volume. Arctic Paper is a holder of FSC traceability certificate.

Norges Kvinne- og Familieforbund

Norges Kvinne- og Familieforbunds arbeidsprogram for landsmøteperioden 2006 – 2008

KVINNEPOLITIKK:

Sikring av kvinners økonomiske rettigheter i likestillingsloven og ekteskapsloven.

Mål: Økonomisk likestilling mellom ektefeller i ekteskapet og mellom partene i samboerforhold, gjennom likedeling av inntekt og formue.

FAMILIEPOLITIKK:

Full barnehagedekning og økt kontantstøtte

Mål: Frihet for foreldre til selv å velge omsorgsform for sine barn.

MILJØ OG FORBRUKERPOLITIKK:

Matvaresikkerhet og kostvaner i hjem og skole.

Mål: Større kunnskap hos barn og unge om hva maten inneholder, sunt kosthold og hvordan mat tilberedes.

INTERNASJONALT SAMARBEID:

Internasjonalt samarbeid for å bedre kvinners levekår verden over. Dette innebærer informasjonsarbeid samt prosjektarbeid i den 3. verden og organisasjonsbygging i Øst- og Sentral-Europa.

Vårt arbeid springer ut fra følgende visjon:

Anerkjennelse av kvinners ulike valg gjennom livsfaser, verdsetting av familien som bærebjelke i utviklingen av et godt samfunn.

Hensikten er å

Styrke familiens posisjon gjennom tiltak som gir tid og mulighet til omsorg for hverandre.

Målet er

Samfunnspåvirkning i kvinne- og familiepolitiske spørsmål nasjonalt og internasjonalt.

K&F er tilsluttet

Nordens Kvinneforbund (NKF) og Associated Country Women of the World (ACWW).

Vårt arbeid forberedes og følges opp gjennom våre utvalg som er

- Miljø- og forbrukerutvalget
- Beredskapsutvalget
- Internasjonalt utvalg
- Utvalg for barn og unge

Kjære medlem!

Norges Kvinne- og Familieforbund flytter fjell!

Gjennom vår nå 93-årige historie har vi gang på gang bidratt aktivt til store samfunnsmessige endringer. Vårt arbeid viser at det er mulig å flytte fjell – noen ganger må vi bare gjøre det stein for stein.

Nytten av et riktig sammensatt måltid midt på dagen er udiskutabel. Skolemat har vært en viktig sak for K&F gjennom en årrekke, og er det også nå. K&F arbeider for innføring av varm mat i skole og barnehage. Vi vet at dette er et langsiktig mål, og vi vil ha flyttet mange steiner før hele fjellet er på plass. Men dette skal vi klare! I dette bladet kan du lese om pionerarbeidet som gjøres av et av våre lokallag - et arbeid som har utrolig verdi, ikke bare for laget og forbundet, men faktisk for hele landet.

Det er på denne måten samfunnsmessige endringer blir til, og vårt forbund har fått gjennomført mange slike reformer. Kompetanse bygges i et lokallag, spres deretter i organisasjonen, for så å tas opp med besluttende myndigheter på nasjonalt plan.

Som for skolekikk, har forbundet tidligere fått gjennomslag for innføring av nye ordninger ved at lag ansetter ressurspersoner i ønskede kommunale stillinger. Dette gjaldt også da husmorvikartjenesten ble innført – lokallag ansatte egne husmorvikarer, som etter hvert ble et kommunalt tilbud over hele landet.

Slik tror vi at det vil være for skolekokker også.

Om noen år vil det være kommunalt ansatte skolekokker i hele landet. Og da vil det være helt utvetydig - også her var vi først!

Vi vet det nytter, vi tør å satse!

Vi er mange medlemmer i forbundet, men vi ønsker å bli flere. Derfor har vi satset på verving denne våren. Våre nye nett har vært veldig populære – i skrivende stund er vi faktisk utsolgt! Nye er bestilt, slik at vi skal dekke etterspørselen.

Ennå har vi ikke tallene for resultatet av vervingen klare, og jeg er veldig spent på å se hvilken effekt satsingen har hatt. Jeg vet mange lag og kretser har arbeidet mye og lenge med ulike arrangementer for å skape blest om K&F og sakene våre. Kanskje har dere gode ideer dere kan dele med andre i medlemsbladet?

Det er snart sommer og tid for båtliv. Ennå er det ikke påbudt med båtførerprøve før man kjører båt, men likevel er det svært nyttig å ha kunnskap å ha. Tall viser at stadig flere damer tar styringa til sjøs, og da er det godt å ha ballast av kunnskap med seg ombord. Båtførerprøven er ypperlig å ha som kurs i lokallaget, og jeg sender denne utfordringen med vårsolen. Vi vet at studieaktivitet er noe som inspirerer både bestående og nye medlemmer.

Vi går mot et nytt landsmøte - denne gang skal det arrangeres på Lillehammer. Oppland krets er vertskap og ønsker velkommen 17.-19. oktober. Landsmøtet er forbundets øverste myndighet, og inspirerende for delegater og observatører - travle, men spennende dager.

Ta vare på hverandre og lykke til med videre arbeid.

God sommer!

Med vennlig hilsen
Ann-Louis Nordstrand
FORBUNDSLEDER

LIKEVERD

Likeverd, - dette lille ordet som forteller om noe så fundamentalt viktig. Dette lille ordet som favner alt vi tror på og som rommer våre største og dypeste ønsker for den verdenen vi lever i. Likeverd, det handler om det unikt verdifulle i hvert enkelt menneske, uavhengig av utenforliggende ting som karriere, sosial status, geografisk tilhørighet og kjønn.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

LIKEVERD – EN FORUTSETNING FOR ET BÆREKRAFTIG SAMFUNN

Dette var hovedbudskapet fra oss da vi deltok i en høring om bærekraftig utvikling i Finansdepartementet i januar 2007.

”Samfunnet og fellesskapet er avhengig av menneskelige ressurser på alle plan. En bærekraftig utvikling forutsetter anerkjennelse og verdsetting av den innsatsen som utføres også utenom det vanlige arbeidslivet. Vi ser det ikke-lønnede arbeidet som en av hjørnesteinene i en bærekraftig samfunnsutvikling. Forholdene må legges til rette for at menneskelige ressurser verdsettes uavhengig av tilhørighet eller tilpasning til yrkeslivet. Vi opplever at dette ikke er tilfelle i dag. Institusjonalisering og klientifisering er, slik vi ser det, en negativ og ikke-bærekraftig utvikling i dagens samfunn. Norges Kvinne- og Familieforbund har alltid vært opptatt av helhetstenkning og bærekraft. Vårt fokus har til enhver tid vært rettet mot verdier som handler om menneskers mulighet og tid til omsorg for hverandre og om å ivareta enkeltmenneskers vekst gjennom skoloring, bevisstgjøring og betydning for fellesskapet.”

Likeverdsbegrepet må favne alt og alle. Det må grunnfestes i oss, og det må være bærebjelken i alle våre framtidsvisjoner og planer.

Likestilling –

AV ELISABETH STUBERGH NIELSEN,
CAND.MAG.

I Norge begynte tanken om likestilling å bre seg allerede i begynnelsen på 1900-tallet. I 1927 kom det en ny ekteskapslov der ektefellene fikk gjensidig underholdsplikt. Husmoren ble god tatt som medforsørger ved sitt arbeid i hjemmet. Problemet var bare at kvinnene ikke fikk samme rettigheter som menn. Gifte kvinner ble ikke sett på som familieforsørgere. Dette prøvde kvinner på 1950-tallet å gjøre noe med. Norges Husmorforbund var en av organisasjonen som holdt kurs for å spre kunnskap om innholdet i den nye ekteskapsloven og konsekvensene av denne. Skolens lærebøker var ikke oppdatert. Stort sett, i alle viktige skolebøker, ble de fleste bilder og tekster relatert til gutters læring som mekanikk, matematikk osv., mens referansene til jenter var tekster og bilder relatert til ting som husarbeid, matlaging osv. Det var også forskjell på hvor mange timer gutter og jenter hadde i de ulike fag. Gutter hadde flere timer matematikk og sløyd, mens jenter hadde skolekjøkken og håndarbeid.

Konsekvensen av denne forskjellsbehandlingen i skole og samfunn ble at nye lover etter hvert ble vedtatt.

2 nye lover kom i 1976: Lov om Grunnskolen og lov om Videregående opplæring.

I 1979 fikk vi Likestillingsloven. Den kom bl.a. som et resultat av den kvinnelige frigjøringsprosessen. Bakgrunnen var at kvinner skulle ha samme rettigheter som menn både i skole og i samfunn.

Vi fikk en formell likestilling.

Hva innebærer så lovmessig likestilling mellom kvinne og mann?

Utgangspunktet var at kvinner og menn skulle behandles likt. En reell likestilling-/likeverdstanke som betyr for eksempel lik lønn for likeverdig arbeid.

Dette ble 1980-årenes tankegang. Tanken var at man ikke bare skal respektere hverandres verdier, men at man også må kunne forvente at enkelte gjøremål og egenskaper ikke er kjønns spesifikke. Kvinner har til dels vært en usynlig arbeidsstyrke. Kvinner og menn må kunne bytte roller der det er passende og nødvendig. Altså at begge kjønn burde tilegne seg hverandres kunnskaper, erfaringer og verdier.

LIKEVERD

Selv om likestilling/likeverd er nedfelt i lovverket, har det vist seg at det har vært vanskelig i praksis å få gjennomført reell likestilling og likeverd mellom kjønnene.

Når det kommer til likeverd har man fortsatt et stykke å gå.

Da tenker jeg på lik lønn i samme arbeidssposisjon. Problemet her er selvfølgelig å vurdere hvordan man skal sammenligne ulike arbeidsoppgaver. Hvilke arbeid er viktigere enn et annet arbeid. Et av problemene kan være det komplekse ved lovverkets tekster, men andre faktorer og interesser spiller også inn i denne sammenheng.

Fortsatt er det slik at man knytter kvinner og menn til et spesielt rollemønster, som igjen gjør at det tar tid å tenke nytt/endre holdninger.

Hva er problemet? Det kan være mange faktorer som kan være

likeverd

grunn til dette.

Nedenfor viser jeg kort til 4 viktige faktorer uten å utdype dette nærmere i denne artikkelen:

1. Biologiske forskjeller.
2. Kønnsroller og sosialisering.
 - a) Den familiesammensetningen som barnet blir født inn i.
 - b) Elev/lærerforhold i skolesammenheng (gutter høres/jenter usynlige i mange sammenheng).
 - c) Fag (forventningspress).
 - d) Læremidler/lærebøker som før nevnt, osv.
3. Makt/dominans – For eksempel hvordan vårt hierarkiske system er bygget opp.
4. Psykologiske faktorer – gutter og jenters identitetsutvikling – personlighetsdannelsen/soliseringen.

I det siste har jeg heldigvis sett at man begynner å se på enkelte kvinnelige og mannlige arbeidsoppgaver som likestilte og likeverdige, der man prøver å få til lik lønn for likeverdig arbeid.

Nettopp dette spørsmålet har blitt satt på dagsorden i Harstad kommune, da det hevdes at kommunen bryter likestillingsloven fordi de lønner to avdelingssykepleiere lavere enn kommunens avdelingsingeniører.

Jeg håper at den ovennevnte saken gir en norm og konsekvens for andre offentlige etater og i det private mærlingsliv.

Det jeg mener er viktig, er at man i utgangspunktet ser på det som kan være mest samfunnsnyttig. Med det mener jeg at det ikke bare skal ses på de økonomiske raske gevinster i utgangspunktet, men hva de menneskelige ressurser kan gi av gevinst/uttelling på lang sikt. M.a.o.; tar man også godt vare på de arbeidstakere som arbeider med den sosiale delen av samfunnet, kommer dette hele samfunnet til gode.

I dag får norske kvinner og menn adgang til lik utdanning og dermed også like jobber.

Det som fortsatt er problemet er at det er det mannlige tankegang og livsløpet som fortsatt bestemmer.

Kvinner kommer for eksempel ofte dårligere økonomisk ut når de får barn. Økonomisk blir dette et handikap for kvinner, mens menn blir tapere ved at de mister tid i det sosiale samvær med familien. Et sosialt handikap.

Slik burde det ikke være. Frihet til å velge hvem av foreldre/forsørgere som skal være hjemme i ulike livsfaser burde være en mulighet, men uansett burde man ikke tape økonomisk på hva man velger. Hva med f.eks. delt pensjonspoeng mellom forsørgere i ulike faser i livet. Norges Kvinne- og Familieforbund har flere ganger sendt ut pressemeldinger bl.a. om denne mulige pensjonsordning. Uten dette kan jeg ikke se at det blir noe reelt valg. På sikt tror jeg dette også vil komme barna til gode, noe som igjen vil gjøre oss til et mer fleksibelt og rikt samfunn.

Likveverd mellom kjønnene

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Det er enda ikke mer enn 95 år siden kvinner fikk stemmerett i Norge. Utrolig mye har skjedd i løpet av de årene som har gått siden den gang, og alle vi kvinner her i landet har vel grunn til å sende stor takknemlighet til de kvinnene som gikk opp stiene før oss. Uten deres innsats ville vi slett ikke vært der vi er i dag. Det finnes fremdeles mye urett og ulik behandling mellom kjønnene, men norske kvinner er i dag deltagere på de fleste samfunnsarenaer. Det gjør oss til medansvarlige for å skape et samfunn der de kvinnelige verdiene har sin rettmessige plass. Og nettopp dette er et viktig punkt: *verdesttning av de verdiene som tradisjonelt sett har vært kvinnelige*. Vi bommer rett og slett på målskiva når vi snakker om likestilling som noe vi oppnår når vi som kvinner inntar mannlige roller og tilstreber en form for «likestilling» der det kun er de patriarkalske normene som gjelder. I vårt samfunn ser vi at de feminine verdiene, som gjennom generasjoner har handlet om omsorg og om prioritering og oppvurdering av familien og «de nære tingene», mer og mer har måttet vike plassen for effektivitet, karriere og produktivitet. Dersom vi skal skape en bærekraftig utvikling må likestilling først og fremst handle om likeverd, og *likeverd mellom kjønnene det er noe man oppnår når de feminine og de maskuline verdiene sidestilles som like verdifulle*.

Jentebarnet

REFLEKSJONER OVER ET TEMA

AV ANNA SOLBERG

Visste du at FN i år 2000 bestemte at "jentebarnet" skulle vies spesiell oppmerksomhet gjennom Tusenårs-målene som ble vedtatt først i dette årtusen? Det var ikke lett å få gjennomslag for dette i FN, fordi det var sterke krefter som heller ville at guttebarnet burde få denne oppmerksomheten. Dette burde tilsi at jentene ikke bare får oppmerksomheten, men de praktiske følger av vedtaket, nemlig tiltak som gavner jenters behov og interesser. Til det trengs det penger.

For den som har tilbragt år av sitt liv under andre himmelstrøk er det ikke vanskelig å forstå at en slik innsats bør prioriteres. For oss her hjemme som tar det som en selvfølge at jentene i familien skal ha samme oppdragelse og muligheter som guttene, betyr det kanskje ikke så mye hva FN vedtar. Men dette vedtaket var likevel på sin plass. Det gjenstår fortsatt å se hva som kommer ut av det. Otte år er allerede gått siden den tid og lite er dokumentert om resultatene så langt.

Når en kommer til en fremmed verdensdel for første gang, er det mange overveldende inntrykk å ta inn over seg. Det første året er en mye opptatt med til å sammenligne med hjemlige forhold fordi mange ting er så totalt forskjellig fra det en er vant til. Det kan bli drøy kost i blant, fordi en opplever at menneskeverdet står så lavt i kurs, ikke minst småjentenes. Jeg ser fortsatt for meg den lille naboenta på fem seks år som hver

morgen dro til butikken med sin lillebror på ryggen, godt bundet fast med "kangaen", som alle kvinner bruker til klær, ryggsekk og alt mulig. I handa bar hun en blå emalje kaffekanne som skulle fylles med melk. Mor dro på jobb tidlig og veslejentene måtte passe lillebror og huset mens hun var på jobb. Det var en lang tur i varmen. Men av sted måtte hun, enten det var sann eller slik. Hun var i barnehagealder, men var allerede en som ble regnet med for å ta ansvar i familien. På toppen av det hele, måtte melkekanna bæres i brysthøyde for at melka ikke skulle skvalpe over mens hun gikk.

Senere har jeg av selvsyn fått oppleve mange lignende hjerteskjærende episoder, men skal avstå fra å fortelle om det her. Jeg kan bare konstatere av egne erfaringer at jentebarnet ikke står høyt i kurs på de kanter.

I Kenya ble jeg en gang fortalt fra meget kompetent hold om hvordan jentebarnet blir oppdratt fra de knapt kan gå; for å stå til tjeneste for familien. De må ta del i og ha ansvar for det meste av det som forventes av voksne kvinner fra tidlig alder.

I Afrika regnes jentene som familiens ubetalte tjenere og må opptre med den største respekt over for sine brødre og foreldre. De må ikke se folk direkte i øynene, for det er frekt og uoppdraget. Og de må ikke si sin mening om noe som helst, for da vanker det fysisk avstraffelse. Å kritisere foreldrene er en dødsynd. Denne oppdragelsen så jeg følgene av blant mine elever på Centenary

Vocational Training School, CVTS, i Uganda, der jeg underviste som frivillig lærer i over to år. Alt for mange av dem var svært hemmet og sky da de kom inn som nye elever av året. De nærmest hvisket til en når det var noe de ville og det var helt umulig å få dem til å si noe høyt i klassen slik at alle kunne høre hva de sa. Det måtte mye jobbing til før de tinte opp og ble litt mer selvstendige og tillitsfulle. Den åndelige tvangstrøya de var vokst opp med var tydeligvis tung å kvitte seg med.

Våre elver var heldige fordi det ble jobbet så mye med å hjelpe dem til å komme ut av skillet og få lære at de hadde rettigheter. Dette er noe som er blitt lagt mye mer vekt på etter at jeg forlot skolen og den ble et av K&Fs prosjekter. Kursene i ledertrening, menneskerettigheter, barns rettigheter, likestilling og kjønnsroller, entreprenørskap, HIV og AIDS bidrar mye til å endre livsforståelse og holdninger til eget liv og til å ta ansvar for seg selv. Etter at de har gjennomgått det skolen har å tilby, er de mye bedre rustet til å stå på egne ben og ta ansvar for mindre søsken og egne barn. Tenk på det, vi i K&F har med våre små bidrag hjulpet ca 500 jentebarn i løpet av tre år for å oppnå dette! Vi har grunn til å være stolte og glade over det. Mot alle Ugandas ca 15 millioner kvinner er det knapt en dråpe i havet. Vi må trøste oss selv med det gamle ordtaket om at "det er bedre å tenne et lys enn å forbanne mørket". Jeg pleier å si til klassene når jeg kommer på besøk: "Husk på én ting: du er god nok som du er, du er unik! Løft hodet og se

folk rett i øynene. Du har ingenting å skamme deg over.”

Og så får jeg sitere en tidligere utvalgsleder i K&F, Elin Bruusgaard: ”Å utdanne en mann er å utdanne én mann, men å utdanne en kvinne, er å utdanne en hel familie”. En del av jentene ved CVTS, som hadde fått opplæring om menneskerettigheter og likestilling, var så frigjorte og takk-nemlige over sin nye kunnskap at de nesten var bristeferdige. De var allerede i full gang med å fortelle om det de hadde lært til familie og nabo-lag og ville fungere som moralske støtter for de av sine venner som hadde behov for det. Flere av dem har etter det jeg siden har hørt, allerede hjulpet enker og barn til å få sin rettmessige eiendom ved ektemannens død. Snakk om resultater!

Et par av dem erklærte at de ville bli advokater. Jeg må bare bøye meg i beundring over en undervisning som gir så positive utslag. Jentebarnet i Afrika har fortsatt behov for vår medvirkning til nye kunnskaper og ferdigheter. Jeg får vel tilføye at det nok ikke bare skyldtes undervisningen, men det faktum at jentene og kvinnene har følt uretten på kroppen i all sin dag. Derfor suger de til seg denne nye lærdommen om at de har de samme rettigheter som menn og at disse rettighetene er nedfelt i landets lover.

Hver gang jeg kom hjem fra Afrika etter å ha vært der et år eller to, gjennomgikk jeg den samme tilvenningsprosessen for å føle meg hjemme i Norge. Jeg gikk der og

sammenlignet helt automatisk forholdene her og der. Det er lett å si at i Norge er alt såre vel og at kvinner og jenter har oppnådd alt som er å streve for. Hadde det bare vært slik! Jeg leser stadig Aftenpostens Si D spalte for barn og ungdom som i klare ordelag uttrykker at de strever med gruppepress for å bli godtatt i klassen eller gjengen. Enkelte har ikke de samme ting som de andre, de er for tykke eller tynne, har for store eller for små bryster osv, eller de tør ikke hevde sine meninger mot adferd flertallet ser ut til å være enige om. Da faller en lett utenfor med alt det fører med seg av lidelse for den det gjelder.

Dersom disse ungdommene hadde vært tatt alvorlig i sitt miljø og gitt den trygghet om at de er elsket og godtatt slik de er, ville mye vært vunnet. Det å hjelpe barna til å bli selvstendige mennesker som har rett til egne meninger og valg, innen rimelighetens grenser, er en viktig oppgave for hjem og skole. Da står de mye sterkere til å hevde sin rett og sine meninger gjennom hele livet. De må lære å tenke selv og gjennomskue reklamen og alt dens uvesen. For ved hjelp av den blir vi lett hjernevasket til å tro på dens budskap, både det uttalte og det underliggende. Kapitalkreftene har bare ett ønske: å selge - uansett varens eller ideens kvalitet. Dersom vi kan få barna til å forstå dette, er mye vunnet. Det trengs samtaler og diskusjoner der barna, jentene kan bryne seg på hverandre og lære seg samtaleformer uten skrik og skråll for å bli hørt. Dagen middagsmåltid er et greit samlingspunkt der de

kan fortelle mer enn om det som har foregått på skolen, (dersom en praktiserer felles måltider) – Her kan vi snakke sammen om det som opptar oss, barn og voksne. Vi har mye å lære av hverandre. Gjennom tillitsfull samtale og eksempelets makt vil en hjelpe barna i personlighetsutviklingen. Hvilke foreldre ønsker ikke trygge, selvstendige barn som blir respektert og respekterer andre?

Jenter som kjenner sitt eget verd er ikke så lette å manipulere til uønsket adferd som f.eks tidlig seksdebut, for lettvin omgang med alkohol, stoffmissbruk, uærlig omgang med penger. Kort sagt alt det en ønsker at jentene skal ha styring på. Som voksne kjenner vi konsekvensene av alt dette. Slike ting må vi informere jentene om, ja guttene også selvsagt. Men nå snakker jeg om jentebarnet. Dette er spørsmål som kan få stor innvirkning på hennes videre vei gjennom livet.

Når en så brennende ønsker å bli eller være en del av et fellesskap, er det lett å la seg overtale til noe en ikke egentlig ønsker. Det skal styrke til å stå alene. De fleste ønsker for sine barn at de skal være sosiale vesener som kan fungere i et fellesskap og ha venner de er trygge på.

Jentebarna i Norge har sannelig sitt å stri med og trenger støtte av voksne og oppmerksomme foresatte for å sikre en god personlighetsutvikling fra tidlig alder. De må lære å tenke selv og se bak fasadene for å skjønne hvorfor ting er som de er og hva som påvirker våre valg i livet. Først da vil de bli selvstendige mennesker som tør å stå for det de tror på og som ser

– Menn og omsorg for barn

”Menn må få automatisk rett til permisjon basert på egen inntekt”, sa Jens Stoltenberg i 1990, da han satt i Norges første regjeringsoppnevnte Mannsrolleutvalg.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

3. mars i år la et nytt Mannsrolleutvalg fram sitt konklusjonsnotat med anbefalinger til tiltak. Under overskriften ”Menn og omsorg for barn”, skriver de blant annet:

”Forskningen slår fast at det er til barnets beste å ha mest mulig kontakt med begge foreldrene. Både i familien og eventuelt etter et samlivsbrudd er det viktig å legge til rette for dette. I dag bor for eksempel over 80 prosent av alle barn etter samlivsbrudd sammen med mor mens far får en redusert samværsrett. Dette er en åpenbar skjevhet.

Et viktig virkemiddel til å skape god kontakt mellom barn og foreldre er

foreldrepermisjonen.

Foreldrepermisjonen må imidlertid

baseres på et prinsipp som fører til bedre fordeling mellom foreldrene.

Det er viktig at begge foreldre knyttes til barnet så tidlig som mulig i barnets liv. Det er viktig både for at barnet skal utvikle trygge

relasjoner til begge foreldre, for at foreldre skal være trygge på egen og hverandres relasjon til barnet, og at avbrudd fra jobb blir likere fordelt.

Det er viktig for menn at det blir formaliserte rettigheter i forhold til ansvar for barn, men Mannspanelet vil også sterkt oppfordre menn til å ta eget ansvar for å øke omsorgen for egne barn. Større ansvar og mer omsorg fra far er et gode for barn i hverdagen.”

HER ER NOEN AV MANNS-
PANELET'S ANBEFALINGER:

1. Foreldrepermisjonen må baseres på et likeverdig prinsipp for fordeling av permisjonstiden mellom foreldrene. Dette betyr at fars permisjon må utvides. Mannspanelet foreslår at permisjonen utvides til 52 uker med full lønnskompensasjon fra fødsel.
2. Foreldrepermisjonen må baseres på individuell opptjening for hver av foreldrene med utgangspunkt i egen stilling og lønn.
3. Med permisjonstid på 52 uker kan hver av foreldrene få øremerket permisjon på 4 måneder, og 4 måneder må kunne fordeles fritt mellom foreldrene slik det passer dem best. Innenfor nåværende permisjonstid på 44 uker foreslår Mannspanelet at den deles slik: 11+11+22. Dette anbefales allerede fra statsbudsjettet 2009.
4. Omsorgspermisjonen på to uker for fedre/omsorgsperson i forbindelse med fødsel må lovfestes med lønn.
5. Dagens ordning med tidskonto for delvis arbeid og delvis permisjon må videreutvikles, slik at den gir foreldre reell mulighet til å forlenge permisjonen samtidig som de er tilbake i jobb. Full barnehagedekning er en forutsetning for en slik valgfrihet.

Ønsker du å lese Mannspanelet's konklusjonsnotat i sin helhet? Gi beskjed, så får du det tilsendt post@kvinnerogfamilie.no

Kilden/forskningsrådet.no

Fødselspermisjon på Island

AV TORIL SONJA GRAVDAL

På Island tar 90 % av fedrene ut minst tre måneders fødselspermisjon. Dette er noe som har skjedd etter at Island i 2001 innførte tredeling av fødselspermisjonen. Pappa får tre måneder, mor får tre måneder, og tre måneder er valgfrie. Det er stort sett mor som tar ut den valgfrie periode, slik at de fleste mødrene er hjemme med barnet de første seks månedene. Både mor og far kan velge å ta ut mer permisjon med reduserte utbetalinger, og de kan dele den opp. Det eneste kravet er at permisjonen må tas ut før barnet fyller 18 måneder. Kravet om en tredeling kom i forbindelse med lønnsoppgjøret i januar 2001. Fem måneder senere vedtok det islandske Alltinget, enstemmig, et lovforslag om pappapermisjon. I dag ser det ut til at alle, uansett politisk tilhørighet,

er fornøyd med den ordningen man kom fram til. Faktisk har man, etter at ordningen ble innført, sett en klar økning i fødselstallene. Lønnsforskjellene mellom kvinner og menn har sunket med 6 prosent i løpet av 2000 tallet.

Islands to store feministorganisasjoner er enige om at tredelingen er bra. "Den eneste veien til likestilling i arbeidslivet, er likestilling i hjemmet", sier Silja Bàra Ómarsdóttir, som er styremedlem i Feministforbundet. "For å få menn til å ta ansvar på hjemmebane, må de jo få tid til å være hjemme. Så enkelt er det", sier hun.

Islandske menn har selvstendig opptjeningsrett. Derfor beregnes permisjonspengene av fars egen lønn, i motsetning til i Norge, der det er mors inntekt som er avgjørende.

Det ser ut til at forlengelsen av pappapermisjonen har ført til at

kvinner og menn er blitt mer likestilt på det islandske arbeidsmarkedet. Arbeidsgivere er ikke lenger så skeptiske til å ansette unge kvinner, som kan forventes å forsvinne ut i svangerskapspermisjon, fordi så godt som alle kvinnelige ansatte kommer raskt tilbake på jobb. Det har også vært en langsom bevegelse mot likelønn etter at ordningen ble innført. Dette gjenspeiler seg særlig i utbetalingene av permisjonspengene.

Ingolfur Gislason, som er professor i sosiologi, mener at alle parter vinner på å styrke fars rettigheter. "Like viktig som å få kvinner inn i styrene, er det å anerkjenne at barn har to foreldre", sier han.

Kilde: Dagsavisen

FEDREKVOTER

Da vi gikk inn i år 2000 tok norske fedre ut 10 prosent mer enn fedrekvoten, som den gangen var på 4 uker. Sju år senere var kvoten økt til seks uker og 17 prosent av fedrene tok ut mer enn sju uker permisjon .

Kilde: Aftenposten

HMMM...

I debatten om tredeling eller fire-deling av permisjonstiden ved barnefødsler kunne man lese følgende: " Det er tre parter i saken; mor, far og arbeidsgiver." Hmmm ... hvor ble det av barna?...

MER TID TIL FAMILIEN

En nylig publisert undersøkelse, gjennomført av Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste i sam-arbeid med TND Gallup, viste at 35,4% av de spurte ønsket å bruke mindre tid på lønnet arbeid hvis de fikk mulighet til det. I den samme undersøkelsen svarte hele 57,4 % at de godt kunne tenke seg å bruke mer tid sammen med familien.

"Mer tid til familien " har gjennom mange år vært en viktig parole for Norges Kvinne- og Familieforbund. Det ser ut til at det er flere som tenker på det samme!

VENTER PÅ FAR

For noen år siden sa flere av oss: "Mor har gått ut i arbeid, men far har ikke kommet hjem." En nylig offentliggjort spørreundersøkelse viste imidlertid at halvparten av de spurte mennene kunne tenke seg å jobbe deltid. Mon tro om noe er i ferd med å skje? Kan det være at far er på vei hjem?

Kan for tidlig adskillelse fra mor være skadelig?

I Norge finnes det lite forskning på hvilke konsekvenser det daglige fraværet i forbindelse med mors arbeid har på barns tidlige psykiske utvikling. Internasjonalt finnes det imidlertid mye litteratur, blant annet indikere at plassering i barnehage før ett års alder øker sannsynligheten for senere psykososiale plager – uavhengig av kvaliteten på barnehagen.

Turid Suzanne Berg-Nielsen er førsteamanuensis i psykologi ved NTNU. Hun er også forsker innenfor klinisk barnepsykologi og barns tilknytning til foreldre. ”At far overtar så tidlig som det i denne debatten er snakk om, fremstilles som utelukkende positivt for barnet. Det finnes det ingen vitenskapelig dekning for”, sier hun. ”Faktisk finnes det indikasjoner på det motsatte, at mors fravær kan ha potensielle skadevirkninger. Dette kjenner vi både fra dyre- og menneskeforsøk, ifølge psykolog,” sier Berg-Nielsen, som hevder at erfaringer i tidlig alder kan påvirke genuttrykket hos forsøksdyr. De medfødte genene trenger ofte å bli aktivisert av eksterne faktorer for å bli

til egenskaper – dette kalles epigenetikk. Dyreforsøk har vist at epigenetiske prosesser skjer svært tidlig hos avkommet. Genetisk identiske rotteunger utviklet forskjellig genuttrykk ettersom hvilken fostermor de vokste opp med. ”Det er ikke grunn til å tro at mennesket er noe unntak når det gjelder hjernens formbarhet i tidlig alder”.

Hos et spedbarn blir de såkalte tidlige emosjonelle relasjonene dannet i barnets første 12 til 18 måneder. Hjernen formes gjennom at det dannes nerveceller og nerveimpulser. Kortisol er et stresshormon som lar seg lett måle. Forskingen vet at vedvarende høyt kortisolnivå gir uheldige virkninger i hjernen. ”Den mest stressede situasjonen for sped- og småbarn er lengre adskillelse fra den foretrukne omsorgspersonen”, sier Berg-Nielsen.

Psykiske vanskeligheter kan altså være et resultat av at ”sovende” disposisjoner blir vekket til live av for eksempel tidlige stresssituasjoner. Forskningslitteraturen peker mot at mor er den oftest foretrukne

omsorgsfiguren. Barnet utvikler noe som Berg-Nielsen kaller et ”tilknytningshierarki”, at en av foreldrene foretrekkes fremfor den andre. ”At mor blir oftest foretrukket, kan kanskje henge sammen med nærheten som skapes gjennom amming”, mener hun. ”Mange studier har påvist at det å ha en utrygg tilknytning øker sannsynligheten for utvikling av psykiske vanskeligheter senere. Hvilke konsekvenser et tvunget fravær fra mor gjennom en obligatorisk farspermisjon kan medføre, vet vi ikke. Høyst sannsynlig vil det innebære en unødigg stressfaktor for mange barn i en sårbar tid”, mener Berg-Nielsen.

Kilde: www.forskning.no

«TREDELING ER TILBAKESKRITT»

Ovenstående var overskriften på et innlegg skrevet av Anniken Huitfeldt i VG i januar i år, før hun tiltrådte ministerposten. Her følger noen sitater fra innlegget:

”Jeg er for tredeling av fødselspermisjonen, og lengre tid forbeholdt far. Men tredeling av dagens antall uker er et tilbakeskritt for likestillingen. Jeg tror forslaget vil redusere antall fødsler. Prinsippet er fint. Men det er slitne kvinner som skal leve opp til idealene og de fine prinsippene. En ordning som vil bidra til flere utslitte småbarnsmødre har ikke noe med likestilling å gjøre.”

”Det er problematisk at vi har et likestillingsombud som støtter en ordning som vil bidra til at lavtlønte kvinner må begynne å jobbe før de er ferdige med nattamming.”

”Nå krever flere fedre lenger permisjon som er forbeholdt far. Det bør vi støtte. Mer tid med pappa er bra for barn. Men vi må ikke innføre en pappakvote hvor alle pappas egne uker tas fra den tiden som i dag kan benyttes valgfritt.”

Følgende brev ble 1.april sendt til Helse- og omsorgsminister Sylvia Brustad, med kopi til Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt, finanskomiteen samt Helse- og omsorgskomiteen:

Norsk legemiddelpolitikk er kjønnsdiskriminerende og gir sosiale og geografiske forskjeller

Norges Kvinne- og Familieforbund, MS forbundet og Norsk Revmatikerforbund ønsker å advare mot en legemiddelpolitikk som vi opplever er kjønnsdiskriminerende og som gir sosiale og geografiske forskjeller.

Budsjettkuttene som vi nå ser i helseforetakene gjør en vanskelig situasjon enda verre.

For å spare penger foretas det stadig nye grep for å begrense veksten i legemiddelbudsjettet. En slik restriktiv legemiddelpolitikk rammer pasientene, fordi finansieringsordningene som etableres gjør viktige medisiner vanskelig tilgjengelig. Ofte handler dette om sykdommer som i særlig grad rammer kvinner.

I etterkrigstidens Norge har de aller fleste oppfattet refusjon av viktige medisiner til behandling av kroniske sykdommer som en viktig velferdsordning. I de fleste tilfeller har medisiner til kronikere blitt refundert pliktmessig etter Ftrl § 9. Slik er det ikke lenger. Myndighetene har gått i en annen, og etter vår oppfatning, gal retning når det gjelder refusjon av legemidler. Mange medisiner refunderes i dag over § 10 a, noe som krever spesialistforskrivning, med en etterfølgende søknad for refusjon. Her kommer pasienter som bor i fylker og kommuner med dårlig spesialistdekning til kort.

Vi ser også en tendens til at stadig flere medisiner refunderes av de regionale helseforetakene. Det tør være kjent at foretakenes økonomi er meget varierende, den siste tidens debatt om omfattende budsjettkutt forsterker dette inntrykket og vi opplever at så lenge det ikke er øremerkede midler til disse medisinene i foretakenes budsjetter, så vil sykehusene kunne foreta interne prioriteringer med det som følge at der er pasienter som ikke får behandlingen de har krav på. Vi har alle sett oppslagene i media om hvordan Ullevål og Aker må kutte i antall legeårsverk pga budsjettmessige problemer. Det er lite sannsynlig at foretaket i møtet med en slik situasjon vil prioritere medisiner fremfor legeårsverk.

I møte med en virkelighet hvor man snakker om å legge ned tilbud og kutte antall legeårsverk, er det stor fare for at mange av disse pasientene ikke kommer til å få de medisinene de trenger. Og vi kan ikke la pasientenes behov komme i skvis mellom lønninger og profesjoner.

Det må være de medisinske behovene til pasientene som skal danne grunnlag for hvilken behandling som skal benyttes og ikke helseforetakenes økonomiske situasjon.

Norges Kvinne- og Familieforbund, MS forbundet og Norsk Revmatikerforbund kan ikke akseptere at det føres en politikk som er kjønnsdiskriminerende og som bidrar til geografiske og sosiale forskjeller. Dersom gjeldende finansieringsordning skal videreføres må det bevilges øremerkede midler til medisiner slik at helseforetakene ikke har mulighet til omprioritering. Dette gjelder blant annet MS medisiner og medisiner til behandling av revmatiske sykdommer.

Innen flere terapiområder føres en pasient- og delvis kvinnefiendtlig politikk, som eksempler på dette kan nevnes; MS medisiner som i dag finansieres via helseforetakene. Ingen ekstra midler er bevilget til nye medisiner som Tysabri. Dette er en helt uakseptabel situasjon - at MS pasientene skal måtte konkurrere med den enkelte foretaks prioriteringer for å få viktige medisiner refundert. Om lag 8000 nordmenn lever med sykdommen. Kvinner rammes to ganger så ofte som menn.

TNF Hemmere til behandling av RA, Bechterew og Psoriasis Artritt finansieres over helseforetakenes budsjetter og er dermed i samme situasjon som MS medisiner. Mange pasienter har ikke fått behandling pga manglende resurser i helseforetakene. Også flere av legene har gitt uttrykk for at budsjettssituasjonen ved enkelte foretak har resultert i at pasienter ikke er blitt behandlet. Hele 300 000 nordmenn har fått stilt en revmatisk diagnose og nesten hver eneste norske familie er berørt av en revmatisk plage. Flesteparten er kvinner.

Dette fører til usikkerhet og uforutsigbarhet for pasienter, og gjelder dessverre mange flere – både kvinner og menn – enn de under nevnte terapiområdene.

Medisiner for de rike og ressurssterke er ikke en utvikling vi ønsker. Mange av pasientene er ressursvake, og mange befinner seg i en vanskelig økonomisk situasjon som følge av sykdommen de har.

Norges Kvinne- og Familieforbund, MS forbundet og Norsk Revmatikerforbund mener midler til medikamentell behandling må øremerkes. Pasienter må sikres behandling basert på medisinske behov og få den medikamentelle behandling som de har krav på, og ikke være.

Vi ber Helse- og omsorgsministeren gripe inn og sørge for øremerkede bevilgninger til disse medisinene i revidert statsbudsjett slik at vi sikrer en lik medisinsk behandling av pasienter, uavhengig av kjønn og bosted.

Med vennlig hilsen

Ann-Louis Nordstrand
Forbundsleder
Norges Kvinne- og Familieforbund

Mona Enstad
Generalsekretær
MS Forbundet

Njål Idsø
Forbundsleder
Norsk Revmatikerforbund

Vi må lytte til BARNNA

BARNERETTIGHETSERKLÆRING

OVERSATT AV ANDRÉ BJERKE

La meg vokse som jeg er,
og prøv å forstå hvorfor
jeg vil vokse som meg selv.
- Ikke som mamma *ønsker* jeg skal være,
eller som pappa *håper* jeg skal være,
eller som læreren min *syns*
jeg skal være.

Kjære prøv å forstå,
og hjelp meg å vokse.

ØKT ENGASJEMENT BLANT NORSK UNGDOM

De siste fem årene har antall unge som melder seg inn i organisasjoner økt med 30 %. SOS Rasisme har økt aller mest, og har nå mer enn 37 000 medlemmer og 1000 lokallag. Kampen mot rasisme har aldri før vært så populær blant unge. Den norske turistforening er på en solid andreplass. Deretter komme Hyperion, Norges Jeger- og Fiskerforbund og Kristen Idrettskontakt.

Forsker Karl Henrik Sivesind, ved Institutt for samfunnsforskning, jobber som norsk koordinator for en verdensomspennende undersøkelse på frivillig innsats. "Norge befinner seg nå i verdenstoppen når det gjelder innsats i frivillig arbeid. 56 % av de unge deltar i aktiviteter eller i annen type frivillig organisasjon i løpet av en uke." Han synes at det er nokså utrolig, sett i sammenheng med at det kommersielle og egenorganiserte aktivitetstilbudet også har økt.

*Kilde: Fordelingsutvalget
Dagsavisen*

NORGES FJERDE PROTOKOLL TIL FN OM BARNEKONVENSJONEN

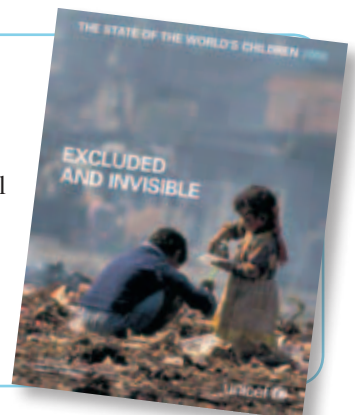
Norge har overlevert den fjerde rapporten om oppfølging av barnekonvensjonen til FNs barnekomité. Det rapporteres også om oppfølgingen av tilleggsprotokollene til barnekonvensjonen, om salg av barn, barneprostitusjon, barnepornografi og barn i væpnet konflikt.

Rapporten viser blant annet at Regjeringen høsten 2007 har vedtatt å styrke og sikre barns rettigheter gjennom bedre overvåking av barns rettigheter i Norge. Barne- og Likestillingsdepartementet vil få et overvåkings- og pådriveransvar. Det skal settes i gang tiltak som statistikk- og indikatorutvikling, dalogforur, opplæring og informasjon. Det vil bli faste kontaktpersoner for arbeidet i berørte departementer. Regjeringen har samtidig vekdtatt å igangsette en juridisk utredning som skal gjøres av en uavhengig instand. Denne skal belyse hvorvidt norsk lov på relevante områder tilfredsstiller barnekonvensjonens krav.

www.regjeringen.no

VERDENS BARN

UNICEFs rapport "The State of the Worlds Children" slår fast at velferd for verdens barn er uløselig knyttet til kvinners rettigheter. Nøkkelen til en bedre verden ligger i likeverd og at mødre er i stand til å ta vare på barna sine.

«Norske barn blir undervurdert og sviktet»

Dette sa Barneombud Reidar Hjermann til Dagsavisen like før han flyttet ut av kontorene sine etter fire år som barnas talsmann. "Jeg har sett et samfunn der sviket mot barna foregår på et banalt nivå. Det er helt grunnleggende ting som svikter i systemet som skal ivareta barna der ute. Vi har et barnevern barna selv ikke vet hva er. Selv ganske store barn vet ikke hvor de skal henvende seg om de blir utsatt for vold. Vi er utrolig dårlige på å informere barn. Barn har mulighet til å ta inn ganske kompleks info. Vi undervurderer dem. Vi er heller ikke så nøye med å overholde lover som angår barn, som når de angår voksne. En elleve år

gammel forskrift om inneklima i skolene er det fortsatt bare 60 % av skolen som følger. Det gjelder helt andre standarder for barn enn for voksne. Vi blir bøtelagt i baksetet hvis vi sitter uten sikkerhetsbelte, mens barn må stå på bussen i tre kvarter til skolen. I tillegg har de de mest skranglete bussene i Norge. Fordi barn ikke er med på å fordele penger, tilflytter mange goder de voksne i stedet. Det har med holdninger å gjøre. Barn anses ikke som fullverdige samfunnsborgere på linje med voksne. Barn kommer skikkelig på dagsorden først når voksnes interesser står på spill."

ELEVER SLUTTER I SKOLEN

Hver fjerde elev som starter i videregående skole, slutter før de har oppnådd studie- eller yrkeskompetanse. Frafallet er størst i yrkesforberedende studieretninger, der 36 % slutter før de er ferdige. 55,7 % av dem som slutter går til arbeidsledighet. – Og hva kommer det av at ungdom i de nordligste delene av landet oftere slutter i videregående utdanning enn ungdom i resten av landet? Spesielt er det Finmark som skiller seg ut. Der er det så mye som 39 % av elevene som ikke fullfører den utdanningen de begynte på. I landet for øvrig er det tilsvarende tallet 24 %. En årsak som ser ut til å spille en rolle er at mange unge i Finmark må bo borte fra hjemmet for å ta videregående utdanning.

Kilde: Utdanningsdirektoratet

VALG AV UTDANNING

Unge mennesker velger fortsatt tradisjonelt når det gjelder utdanning. Søkerlistene til helsefag og lærerfag ved Høgskolen i Oslo er fortsatt dominert av jenter. Det har skjedd svært liten forandring siden 2004. Dette viser tall fra Norsk Samfunnsvitenskapelige Datatjeneste. Denne våren viser tallene klart at jenter vraker likestillingshensyn når de velger utdanning.

Blant dem som velger mer utradisjonelt er frafallprosenten høy. I en ny handlingsplan for likestilling i skole og barnehage rettes søkelyset mot en rekke forhold som trenger fokus. I 2008 skal det brukes 6,6 millioner kroner på tiltak for å jenter og gutter til å tenke utradisjonelt på utdanning og yrke.

PSYKISK HELSE I SKOLEN

En av fem barn og unge får lettere problemer eller tyngre psykisk sykdom i løpet av oppveksten. Gjennom satsningen "Psykisk helse i skolen" tilbys flere programmer for barne- og ungdomsskolen og for videregående opplæring. Satsningen er et samarbeid mellom Sosial- og helsedirektoratet, Utdanningsdirektoratet og en rekke frivillige organisasjoner. Se www.psykiskhelseiskolen.no for mer informasjon.

MINORITETSELEVER

Det er vel liten tvil om at arbeidslivet er en viktig nøkkel for integrering av mennesker med fremmedkulturell bakgrunn. Høyere utdanning kan også være en viktig faktor. På bakgrunn av dette er det bekymringsfullt at det er en klar overvekt av elever med minoritetsbakgrunn som faller ut av den videregående skolen. Det er viktig at de videregående skolene satser enda mer på integrering og på kontakt med hjemmet, for å forhindre at elever kommer inn i en ond sirkel i skolehverdagen, der mangel på motivasjon og følelsen av å mislykkes får lov til å råde grunnen.

GUTTERS FØLELSER BLIR OVERSETT I SKOLEN

Dobbelt så mange gutter som jenter sliter med å konsentrere seg. Hvis gutter er urolige på skolen, ser man ofte på det som lærevansker. Et nytt forskningsprosjekt viser imidlertid at man ofte overser at det kan være vanskelige følelser som ligger bak konsentrasjonsvanskene.

Undersøkelsen viste at 2,5 % av guttene hadde både konsentrasjonsvansker og følelsesmessige problemer. Det samme gjalt bare for halvannen prosent av jentene. At såpass mange av guttene med konsentrasjonsvansker også har følelsesmessige problemer overrasket Astri Lundervold som er en av forskerne bak undersøkelsen. Men det er klart at mange som sliter med konsentrasjonsvansker faktisk har reelle lærevansker. Andre lever kanskje i vanskelige familieforhold, og noen har en distre måte å være på. Ved å kartlegge og bli klar over hva som faktisk er problemet kan man hjelpe eleven å bedre skolehverdagen og unngå å bli feiltolket og misforstått, mener Lundervold. ”Når noen lurte på om et barn har konsentrasjonsvansker, er det første man bør gjøre å snakke med barnet og foreldrene”, sier hun.

Kilde: Vårt Land

BARNEFORDELING

Mor og far strides stadig mer om hvem som skal ha omsorgen for barna etter samlivsbrudd, og stadig oftere havner slike saker i retten. Bare i Oslo tingrett er slike saker doblet siden 2000.

Kilde: Aftenposten

NÅR MOR OG FAR FLYTTER FRA HVERANDRE

Stadig flere barn og unge opplever at mor og far flytter fra hverandre. Egentlig burde vi vel som samfunn ha som mål å legge forholdene optimalt til rette for at foreldre skal klare å leve sammen, men når tingene nå engang er som de er, må vi i det minste gjøre alt vi kan for at barna skal bli minst mulig skadelidende. Hva er det som betyr mest for barna når mor og far skiller lag? 1204 barn og unge i alderen 8-24 år ble for kort tid siden spurt om dette i en undersøkelse foretatt av Synovate på oppdrag fra foreningen 2 foreldre. Hele 81 % av dem som ble spurt svarte at det var viktig at barna har det godt hos begge foreldrene. 79% gav uttrykk for at det var veldig viktig at mor og far ikke krangler. 72 % så stor betydning i at barna fikk treffe alle sine søsken, tanter og onkler og besteforeldre som vanlig. 71 % sa det var viktig at man ikke har dårlig samvittighet når man er hos den ene av foreldrene. 66% sa at det var viktig å slippe å bytte skole eller barnehage. 62 % mente det var viktig at man ikke bor lang fra hverandre. 58 % synes det var viktig å kunne være sammen med sine ”gamle” venner hele tiden. 44 % mente det var viktig å bo like mye hos mor og far og 17 % mente det var viktig at barna bor bare sammen med en av foreldrene mesteparten av tiden.

Kilde: Foreningen 2 foreldre

VET DU AT :

- Kvinner står for 75 prosent av all kontakt mellom skole og hjem.
- 80 prosent av lærerne i småskolen (1.-4. Klasse) er kvinner.
- Gutter gjør det langt dårligere enn jenter på skolen.
- I løpet av de siste ti årene har karaktergapet mellom jenter og gutter doblet seg.
- To av tre elever som får spesialundervisning er gutter.

Kilde: NTB

OPPFØLGING AV BARNEVERNSBARN

Dersom man sørger for å følge opp barnvernsbarn også etter at de fyller 18 år, er sjansen for at det skal gå bra med dem større.

Antallet unge med ettervern økte fra 550 på midten av 90-tallet til 2100 i 2005. I dag får ca 30 % av barnevernsbarna ettervern. Barna har imidlertid i dag ingen lovfestet rett til slikt hjelp.

Kilde: NOVA

VAKSINEFORSØK

Det gikk for lang tid fra vaksiner-ing og fram til at du ble syk. Dessuten har du hatt infeksjon-sykdommer i mellomtiden. «Dette har vært hovedargumentasjonen når en stort antall unge mennesker nå har søkt erstatning etter et vaksineforsøksprogram de deltok i på 90-tallet. Felles for dem alle er at de har utviklet symptomer på ME, og har fått redusert livskvali-teten sin betraktelig. Ja, ja, det er sikkert mange som får lyst til å være med på vaksineforsøk i framtiden...

BARN PÅ ASYL-MOTTAKENE HAR DET OFTE VANSKELIG

Det er ikke særlig godt for barn å bo i måned etter måned på et asylmottak. Nye tall viser at så mange som 60% av dem har det psykisk vanskelig, og ikke sjelden må de senere ha hjelp av barnevernet.

Kilde: NTNU

Skolemat

Norges første skolerestaurantkokk er ansatt, og det av et lokallag i Norges Kvinne- og Familieforbund!

TEKST ANN-LOUIS NORDSTRAND

FOTO LISELOTTE BJELKE

Snarøya kvinne- og familielag har i mange år arbeidet med skolemat, og effekten av næring i forhold til læring. Gjennom sitt prosjekt MEPS (Mer energi på skolen) har de bygget kompetanse og påvirket kommunen til å satse på skolemat.

Resultatet er at nye Hundsund ungdomsskole, som er klar til åpning i august, har kjøkken og kantine som kan servere og bespise alle skolens elever. Lokallaget har investert i utstyr til kjøkkenet og skal stå for driften av det. Siden det ikke er utarbeidet dekkende retningslinjer for servering av varm mat i skolen her til lands, har man sett til vårt naboland Sverige. Det er viktig at den maten som serveres holder mål næringsmessig og er tilpasset det enkelte barns aldersmessige behov. Og gjennom adoptering av retningslinjer fra vårt naboland vil dette ivaretas. Skolemat er noe annet enn pølser i brød.

Og nå har lokallaget ansatt skolekokk! Dette er unikt i norsk sammenheng. Selv om flere skoler rundt i landet serverer mat, både varm og kald, er dette den første skolen i Norge som vil servere mat etter solide retningslinjer. Det vil si at måltidene er nærings- og porsjonsberegnet tilpasset barn og unge.

Skolemåltidet for ungdomsskoleelevene må i dag betales av foreldrene og vil koste 35,- dagen. Foreldrebetaling har vi vært vant til når det gjelder melk og skolefrukt, og vi må også huske på at matpakken ikke er gratis. Et sted må man starte, og vi flytter ikke fjell uten den første steinen.

Snarøya kvinne- og familielag har påtatt seg et stort ansvar med drift av skolerestaurant på ungdomsskolen, men med sin store opparbeidede kompetanse og sitt pågangsmot er dette i de beste hender.

Både Kost & Ernæringsforbundet og Norges Kokkemestres Landsforening støtter Snarøya kvinne- og familielags arbeid med skolemat, og deltok ved signeringen av ansettelsen av Ove Sjøstad.

Fra venstre: Jørn Olsen, Oldermann Norges Kokkemestres Landsforening, Ove Sjøstad, skolerestaurantkokken, Britt Sørø, forbundsleder Kost & Ernæringsforbundet.

Eksempel på skolemåltid.

AMALGAMSKADER – kvinnes løsmiddelsak

Norges Kvinne- og Familieforbund har i mange år engasjert seg i arbeidet for et forbud mot bruk av amalgam. Fra januar i år ble amalgam forbudt som tannfyllingsmateriale her i Norge. Så slo vi altså svenskene på målstreken i denne saken.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Forskning utført av universitetet i Tromsø for flere år siden viste at 7,7 % av den norske befolkningen mener at amalgam har påvirket helsetilstanden deres. Den samme undersøkelsen viste at de som valgte å skifte ut fyllingene av helsemessige årsaker opplevde størst bedring av helsetilstanden dersom alle fyllingene ble byttet ut.

En gruppe mennesker som har vært særlig berørt av amalgamets skadelige virkning er tannlegeassistenter. Mange av dem har slitt med store helseproblemer i mange år uten å forstå at det er jobben deres på tannlegekontoret som har vært årsaken. Forskning fra St. Olavs hospital og NTNU, offentliggjort i 2006, sa klart at senskader hos tannlegeassistenter burde komme inn under yrkesskadekapittelet i lov om folketrygd, slik at disse kvinner kan få yrkesskadeerstatning.

Mange tannlegesekretærer har

kjempet en lang og tøff kamp, ikke bare i forhold til egen helse, men også i forhold til helsevesen og trygde-system. Noen av dem har også forsøkt å vinne fram i rettsapparatet. Tordis Klausen er en slik kvinne. Jeg fulgte i flere år med på det hun ble utsatt for i norske rettsaler. I 1998 tapte hun yrkesskadesaken sin i Nedre Telemark Herredsrett. Også i Lagmannsrettet tapte hun saken sin mot staten. I dommen ble det lagt vekt på at det ikke er dokumentert helseskader hos tannhelsepersonell i Norge i forbindelse med kvikksølv. Tordis ble alvorlig syk i 1978. Ingen forstod hva som feilte henne. Hun var fullstendig utmattet. Noen ganger hadde hun tåke-syn, og noen ganger ble hun helt blind. Hormonforstyrrelser og kraftig hodepine slet hun også med. Hun fikk spasmer, ekstremt høy og uregelmessig hjerterytme, store sår i munnen, tegn på nyresvikt og væskeansamlinger i bena. Svimmelhet, konsentrasjonsvansker, muskelsmerter... For aller første gang i livet sitt ble hun deprimert. I 1995 ble det gjort medisinske undersøkelser som viste at hun hadde hjerneskade forenlig med tungmetall-forgiftning. Senere ble det også funnet høye verdier av kobber og kvikksølv i urinen hennes. Det var etter dette hun bestemte seg for å gå til rettsak. En professor i psykosomatikk, som hun oppsøkte for å få hjelp, kom imidlertid til den konklusjon at hun ikke hadde en objektiv skade, men en psykosomatisk lidelse. "Ikke-panikkangstlidelse" eller "panikkangst uten

angstanfall", kalte han det. Ingen av disse diagnosene finnes i noe diagnoseregister, og Rikstrygdeverket godtar ikke diagnoser som ikke har et såkalt ICD-nummer fra WHO. Staten derimot syntes det var greit å fraskrive seg ansvaret for yrkesskade på bakgrunn av den samme diagnosen...

Ca 10 000 kvinner arbeidet som tannlegeassistenter mellom 1960 og 1990. Mange av dem har rapportert om kroniske lidelser. Særlig gjelder dette de kvinnene som jobbet mye med kobberamalgam. I mange år var det vanlig å blande amalgamet i hendene. For å gjøre amalgamet smidig varmet man det opp i en skje over åpen flamme. Kvikksølvet ble presset ut av en plastflaske. Dersom hullet i flasken var litt for stort, ble det fort og ofte mye søl. Kvikksølvdråper kunne bli liggende lenge i sprekker i gulvbelegg og i kroker og kriker. I 1987 ba LO Arbeidstilsynet om å endre nivået for akseptabel eksponering av kvikksølv i samsvar med endringer som ble vedtatt i Sverige, men dette ble ikke fulgt opp.

Fagforbundet har nå fått inn rundt 200 saker fra tannlegeassistenter, og man er forberedt på at det etter hvert vil være enda flere medlemmer som trenger hjelp. Fagforbundet har nå grepet fatt i en av sakene, og er beredt til å kjøre den hele veien i retts-systemet. Så gjenstår det å se om tannhelseassistenter endelig vinner fram med sin "løsemiddel"-sak. Det er vel egentlig på høy tid at staten tar ansvar.

Amalgampasienter må få hjelp

AV HELENE FREILEM KLINGBERG

-Det er veldig gledelig at vi endelig har fått et forbud mot amalgam, takket være miljøvernminister Erik Solheim, sier Helene Freilem Klingberg, tidligere leder av akershusavdelingen av Forbundet Tenner & Helse og redaktør for forbundets medlemsblad.

- I forbudet mot kvikksølvholdige produkter er det beklageligvis gjort unntak for det kvikksølvholdige konserveringsmiddelet Thimerosal som brukes i vaksiner. I USA har dette vært en stor sak fordi barn er blitt syke både i fosterstadiet på grunn av mors amalgamfyllinger og senere fordi de har fått kvikksølvholdige vaksiner. Jeg var selv tilstede på en høring i Kongressen i Washington i 2004 der mye dokumentasjon ble lagt frem av foreldre med autistiske barn. Det er også interessant at i slutten av april gikk det ut en melding om at United Methodist Church i USA er det første trossamfunn som går ut mot bruken av kvikksølv i enhver form, inklusiv Thimerosal.

Men når det gjelder amalgam, så venter jeg og alle i FTH på at helseminister Sylvia Brustad skal komme på banen! Amalgam er jo farlig - ikke bare for miljøet, men i høy grad for helsen! Det er fortsatt mye som gjenstår.

I årevis har vi levert dokumentasjon med krav til helsemyndighetene om behandlingstilbud for amalgampasienter i de ulike helseregioner, omfattende beskyttelsesutstyr på tannlegekontorene når amalgamfyllinger skal skiftes ut (saneres) og trygderettigheter som skal dekke sanering og de mange utgifter til kosttilskudd og alternativ behandling for å få giften ut av kroppen. Det er også ille at veilederen til leger og tannleger om hvordan de skal diagnostisere og behandle pasienter med skader fra amalgam, ikke er blitt ferdig.

Bivirkningsgruppen som ble opprettet i 1993 har ikke vært til noen hjelp - tvert imot. Vi kaller den bare "Bortforklaringsgruppen".

Når vil helsemyndighetene innfri de mange løfter som er gitt i årenes løp fra helseministre og sosialministre om hjelp til amalgampasienter? I vårt forbund har vi 1400 medlemmer, men det er langt flere i den norske befolkning som sliter med helseskader og dårlig livskvalitet uten å forstå hvorfor.

Følgende er hentet fra VG, der forbundsleder ble intervjuet:

En av fire kvinner er utbrent

Med krav om å være perfekt husmor og ambisiøs karrierekvinne risikerer unge kvinner sin egen helse. En av fire kvinner er utbrent, viser ny forskning. Så mange som 17000 norske kvinner står i fare for å bli syke av sine egne krav og forventninger.

Dagens kvinne skal være perfekt i hjemmet og maksimal på jobben. Hun løper mellom vaskebrett og fjøl, til kontor og konferanser. De går under betegnelsen «Geberation Ambition» og står i fare for utbrenthet, depresjoner, søvnmangel og dødsangst. Bak studien står Kairos Futures i Stockholm. Den viser at hele 25 prosent av kvinnene i alderen 30 til 50 år er utbrent. –De prøver å presse inn så mye som bare går an i løpet av døgnet 24 timer. Dette medfører en økt risiko for ulike former for helseplager, sier lederen for forskningen, Daniel Salzer til Aftenbladet. *Forbundsleder i Norges Kvinne- og Familieforbund, Ann-Louis Nordstrand mener samfunnet må legge til rette for at kvinner får valgmuligheter.*

– Man må forstå at ulike kvinner ønsker ulike ting. Vi må alle lære oss å gjøre en ting av gangen og sørge for at forventningsnivået er der det hører hjemme, mener hun.

– Står kvinnen igjen som taperen av likestillingskampen?
– På mange måter kan man vel si at det har gått for langt. Men vi må passe på at vi ikke beveger oss tilbake til det rigide og gammeldagse kjønnsrollemønsteret, samtidig som vi ikke lager andre og like ille hindre, sier Nordstrand.

Hun mener det finnes forestillinger i samfunnet om at man skal fylle visse roller.

– Det ligger implisitt forventninger til alle om å fylle roller til enhver tid. Det må være lov til å sette ned foten når det har gått for langt, mener Nordstrand. Forbundslederen oppfordrer kvinner til å ta vare på seg selv og stole på egne prioriteringer.

– Jeg stoler på at kvinner gjør de valgene som er viktige for dem så lenge samfunnet tillater det. Man må ta tak her og nå. Vi må være bevisst på verdien av oss selv, sier hun.

Ifølge undersøkelsen har kvinner fortsatt vanskelig for å ta toppstillinger og må jobbe ekstra for å få bekreftelse i arbeidslivet.

I hjemmet forventes det at hun er sjefen.

– Kvinner er stadig påkoblet. De uroer seg for barna og tar et større ansvar, både i tanke og handling, for å se til at gymposen faktisk blir pakket, sier Salzer.

Selvskading blant unge jenter

Selvskading vil si å bevisst påføre seg selv smerte og/eller skade på egen kropp uten å ha et egentlig ønske om å ta sitt eget liv. Selvskading kan, for mange, være en kamp for å overleve snarere enn resignasjon. Det er imidlertid svært viktig å ta disse signalene på alvor, siden mennesker som har det så vanskelig statistisk sett også befinner seg i faresonen for å ta sitt eget liv.

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Den vanligste formen for selvskading er risping eller kutting på hender og armer. For mange er det en klar sammenheng mellom slik adferd og traumer i barndommen. Noen av forbindelsene man har identifisert omfatter tidlig atskillelse og tap, å bli tatt bort fra hjemmet, alvorlig omsorgssvikt, smertefull medisinsk behandling, å bli misbrukt eller mishandlet. Selvskading er et problem som øker i hele den vestlige verden, og selvskaderen er oftest en kvinne mellom 20 og 30 år.

Hva er det som får unge kvinner til å påføre seg selv fysisk smerte? Og hvorfor er dette langt vanligere i dag enn det var for 20 år siden? Svarene kan være mange og i fagkretser vet man foreløpig for lite, men en rekke indikatorer peker mot at det finnes en sammenheng mellom selvskading og en samfunnsutvikling der mange unge mennesker har problemer med å finne faste holdepunkter og å oppleve følelsen av egenverd. Kanskje er det ikke så vanskelig å se at dagens unge kvinner utsettes for mye press. Det er en omfattende "rolleliste" som skal fylles. Kravene til skole og utdanning er langt høyere enn tidligere, og moter og skjønnhetsidealer drar mange med i en "evig" karusell. Hvis man i tillegg tenker over at vi, som

jenter og kvinner, ofte er både pliktoppfyllende og omsorgsfulle, er det nok så lett å se at et samfunn, der stadig flere familier går i oppløsning, fort kan bringe med seg enorme utfordringer for unge kvinners empati og ansvarsfølelse.

Universitetslektor Anne Marie Rovik ved Stavanger Universitetssykehus har gjort egne studier på selvskading, og følger også med på internasjonal forskning. Hun mener at dette først og fremst handler om forstyrret impuls kontroll. "Fordi man ikke vet hvordan man skal håndtere følelsesmessige impulser ender man med å påføre seg selv smerte. Å påføre seg selv smerte kommer ofte som en reaksjon på indre smerte etter en avvisning. Ofte har vedkommende blitt avvist eller opplevd tap av relasjoner." Hun sier at hun ikke er ikke overrasket over at selvskading brer seg som et uttrykk for sinne. Hun tror også at unge mennesker i dag opplever for mange svik. "Det er mye sinne og psykisk smerte i ungdomsmiljøene, og institusjoner som skole og barnevern klarer ikke å følge opp."

Ved Sørlandet Sykehus opplever man også selvskading som et omfattende problem, og også her er unge kvinner overrepresentert. Psykologispesialist Andreas Aamodt tror at mange sliter med dårlig

selvfølelse, at de opplever store krav og forventninger til seg selv, og at dette igjen resulterer i at de hater og forakter seg selv. Han mener at den store overvekten av kvinner skyldes at menn er mer utagerende når de skal døyve psykisk smerte. "De tyr heller til vold, alkohol eller stoff", sier han.

Prinsesse Diana gav i sin tid et intervju til BBC der hun fortalte om sin egen selvskading. Hun fortalte at hun skadet armer og ben fordi hun ikke likte seg selv og fordi hun skammet seg. "Når man føler at ingen hører på en, kan alt skje", sa prinsessen i intervjuet. "Man kan ha det så vondt inne i seg at man prøver å skade seg selv utenpå for å få hjelp." Psykolog Tor Bøe ved Psykiatrisk klinikk i Stavanger mener at det Diana illustrerer godt med sin beskrivelse, er at det finnes følelser som er for vanskelige å leve med og som man ikke finner ord for eller greier å uttrykke på mer adekvate måter. "Dette kan gjøre at selvskading i gitte situasjoner blir den eneste tilgjengelige mestringsmåten. Eller den mest virksomme", uttaler han.

Kilde: Vårt Land
Utekontakten i Fredrikstad kommune
Helsenytt for alle
www.jay.no

LIKELØNNSFELLA

”Å produsere barn er å drive høyteknologisk produksjon og sikre fremtidens verdiskaping. Hvorfor straffes vi kvinner for det?”

Dette spørsmålet stilte samfunns-økonom Ragnhild Savina Berg Astad i et debattinnlegg i Dagbladet. ”Som kvinne, mor og gravid vil jeg ikke sammenlignes med en karikert superkvinne som klatrer videre med en bitte liten baby hjemme hos pappa eller bestemor. For de fleste kvinner er dette umulig. Jeg deler gjerne permisjonstiden, men vil ha lov til å ta den tiden jeg trenger. Jeg vil ha en likestillingspolitikk der kvinner får lov til å være kvinner, med de plager og den risiko graviditet og fødsel kan innebære. Og ammetåka skal ikke være et skjellsord, men en tilstand som sikrer barna en tilstedeværende mor – så lenge som mulig. Likestilling i denne sammenhengen er ikke å ha lov til å gjøre som menn. Likestilling er å ikke måtte lide lønnsmessig for at vi i perioder i livet har forskjellige oppgaver. Slik lønssystemene fungerer nå verdsetter samfunnet i langt større grad menn som blir i jobben sin enn kvinner som driver høyteknologisk produksjon og sikrer fremtidens verdiskaping.”

VERNEPLIKT FOR KVINNER

Likestillingsombudet har påpekt at en verneplikt som kun omfatter den mannlige delen av Norges befolkning er kjønnsdiskriminerende.

Stortinget satte som mål at kvinneandelen av menige og befal i forsvaret skulle være på 15 prosent innen 2008. Ved utgangen av 2007 var den på 7 prosent. I 1976 fikk kvinner adgang til befalsutdanning, og i 1983 fikk de den samme adgangen som menn til å avtjene verneplikt. I 1985 vedtok Stortinget full yrkesmessig likestilling mellom kvinner og menn i forsvaret.

Neste år vil 4000 kvinner møte opp på sesjon, og man håper i forsvaret at 1500 av disse vil ta tjeneste. Pr i dag er det mellom 300 og 400 kvinner som avtjener førstegangstjeneste.

Argumentene for verneplikt for kvinner har vært mange, og det er oftest likestillingstanken som er bakgrunnen for det. Sosialøkonom Didrik Seip har et annet syn. I et debattinnlegg i Dagsavisen skrev han blant annet: ”Helt siden jeg først engasjerte meg i ”kvinnepolitikk” på 1970-tallet har det vært et viktig motiv for meg at jeg tror verden vil bli bedre om kvinner får mer makt. Jeg synes det har gitt uttelling, men at det er mer å hente. Verneplikten vil derimot frata kvinner makt. Et annet viktig motiv for mitt ønske om likestilling er ren og skjær rettferdighet. Jeg synes det er urimelig å bruke likestilling som begrunnelse for kvinnelig verneplikt når det opplagt er langt igjen til likestilling. Når kvinnene faktisk har fått likelønn, likhet i politisk makt og pengemakt, da vi kanskje snakke om mer plikter for kvinnene. Selv da vil jeg nok tenke at kvinner føder barn og det medføre ubehag og bruk av tid som kan veies mot verneplikt.”

KAMPEN FOR LIKESTILLINGEN MÅ FORTSETTE

Mange forbinder kvinnekamp og likestilling kun med de såkalte ”rødstrømpene” som brant bh-ene sine offentlig. Men disse historiene forteller lite om hva kvinnesaks-kvinner egentlig bidro med. Vår mødrengenerasjon kjempet fram samfunnsendringer vi i dag nyter godt av. Det er derfor på tide at vi tar et oppgjør med mytene og gir kvinnesakskvinnene den samme heltestatusen som vi har gitt pionerene i arbeiderbevegelsen.” Dette skriver Barne- og likestillingsminister Anniken Huitfeldt i et innlegg du kan lese på www.regjeringen.no under overskriften ”Kampen for likestillingen må fortsette.” Under overskriften ”Kvinnesak er

viktig også i dag”, kan du på samme side blant annet lese: ”De siste årene synes likestillingskampen å ha stått litt i stampe. Det kan vi ikke leve med. Sist måned la Anne Enger fram likelønnskommisjonens innstilling: «Kjønn og lønn». Kvinners kapitalinntekt utgjør kun 28 prosent av menns. Kvinner tjener i snitt kun 85 prosent av mennene og det norske arbeidslivet er et av de mest kjønnsdelte i hele OECD-OMRÅDET. En undersøkelse fortatt ved UNIVERSITETET I Oslo viser at jenter velger mer tradisjonelt i dag enn for tjue år siden.” I samme artikkel skriver hun: ”Her hjemme opplever mange minoritetskvinner dobbel diskriminering, både som kvinner og som en minoritet i

storsamfunnet. Særlig er situasjonen vanskelig for kvinner med en ikke-vestlig bakgrunn. Det er viktig at vi som samfunn ikke lukker øynene, men er solidariske og gjør alt som er mulig for å bekjempe tvangsekteskap, kjønnslemlestelse og annen æresrelatert vold. Kvinner med minoritetsbakgrunn er en ressurs og må sikres større muligheter i både arbeidsliv og politikk. Den likestillingskampen handler i likhet med vår, om tilknytning til arbeidslivet og innpass i fora der beslutninger tas. Og bare slik kan også disse kvinner bli økonomisk uavhengige. I dag tar mange jenter med minoritetsbakgrunn høyere utdanning og det er all grunn til å se lyst på framtiden.”

FORSKJELLSBEHANDLING

En undersøkelse gjort av Helsetilsynet viser at rusmisbrukere og mennesker med psykiske lidelser ikke får den samme behandlingen som andre når de ringer til nødnummeret 113. Det er avspilling av lydbånd-opptak av nødsamtaler som har avslørt denne ubehagelige sannheten. Helse- og omsorgsdepartementet ser alvorlig på saken, og har blant annet bevilget mer penger som skal gi rusmisbrukere og psykisk syke bedre behandling.

Samtidig kan politiet i Asker og Bærum fortelle at de stadig oftere må rykke ut på oppdrag som er knyttet til psykiatri. Kommuneoverlege Irene Teslo i Asker sier til Budstikka at situasjonen skyldes et uferdig reformarbeid. Det har vært en enorm nedbygging av statlige psykiatriske institusjoner de siste årene. Tanken var at disse pasientene skulle få et bedre tilbud i kommunene, men så langt har ikke nok ressurser fulgt etter, noe som fører til at mange personer med psykiatrisk oppfølgingsbehov ikke har godt nok tilbud.

Kilde: NTB

MEDMENNESKELIGHET

”Medmenneskelighet er hele tiden truet”, sier Administrerende direktør Morten Skjærmhammer ved Diakonhjemmet Sykehus i Oslo. Diakonhjemmet er et lokalsykehus, men er samtidig et spesialsykehus innfor revmatologi, som er internasjonalt anerkjent for sin forskning innen revmatolog og psykofarmakologi. ”Vi skal bry oss om mennesket fordi mennesket er dyrebart og unikt. Vi vil være tilstede der mennesker er mest sårbare, og der menneskeverdet kan stå på spill. Vi er ikke opptatt av revmatologi bare fordi det er en interessant sykdom, men fordi det er en kronisk lidelse. Vi er heller ikke noe geriatrik sykehus, selv om 50 % av pasientene våre er 80 år og eldre. Det samme gjelder psykiatri. Vi snakker her om pasientgrupper som er spesielt utsatte og sårbare, og som vi vil være noe for. At vi er forpliktet på verdier utfordrer oss på en veldig dynamisk måte. Medmenneskelighet er en skummel sak i velferdssamfunnet: Man tror de er vedtatt en gang for alle. Men medmenneskelighet må erobres hver dag.”

Kilde: Diakonhjemmets informasjonsmagasin 1/2008

SAGT OM NARKOMANE OG BOSTEDSLØSE:

”Narkomane har krav på god livskvalitet hvor de ikke blir kasteballer mellom instanser. Alle mennesker er unike, uerstattelige og like mye verdt. Derfor må narkomane møtes med respekt og forståelse. Å ha et bosted, mat og klær, vil skape tryggere livsvilkår for mennesker med rusproblemer. Om de narkomane får eget bosted vil man lettere forhindre nyrekruttering til narkotikamiljøet. Det blir vanskelig med rehabilitering og avvenning når man ikke har et sted å bo.”

SORIA MORIA - BAK BERGET DET BLÅ

I Soria Moria-erklæringen lovet regjeringspartiene å avskaffe fattigdommen og utjevne de sosiale forskjellene. Da statsbudsjettet for 2008 ble lagt fram fikk finansminister Kristin Halvorsen kritikk både fra sine egne og fra opposisjonen for å svikte de som er aller fattigst her i landet.

I løpet av de siste årene har det private forbruket skutt i været, de økonomiske forskjellene mellom mennesker er blitt stadig større, og de 400 rikeste er blitt ustyrtelig mye rikere. Hele 40 nye milliardærer kan vi skryte av å ha fått her i landet i løpet av ett år.

PSYKISK TØFT Å VÆRE RENHOLDSARBEIDER

Det er i dag et stort press på renholdsbransjen i forhold til effektivitet. Hovedfokus er hele tiden hvor mange kvadratmeter man kan klare å rengjøre i løpet av hvor kort tid. Svært mange renholdsarbeidere sliter i forhold til jobben, og særlig ille er det for innvandrerkvinner. Språkvansker, urimelige krav til effektivisering, raske omstillinger er blant forholdene som gir en av fem kvinnelige renholdere psykiske problemer i form av angst og depresjon.

Kilde: Vårt land

”DU MÅ REGNE MED VOND RYGG”

”Vond rygg etter løfting av pasienter er noe du må regne med i din jobb”, var svaret en kvinnelig sykepleier fikk da hun søkte om yrkesskadeerstatning etter et løft som gikk forferdelig galt. Ja, ja hun hadde jo frivillig valgt å bli sykepleier...

Levestandard og livsstandard er ikke nødvendigvis det samme

Yngve Hågensen har vært engasjert i fagbevegelsen og arbeidstakers rettigheter i hele sitt voksne liv. Selv kaller han det en utrettelig kamp mot urettferdighet.

”Vi er etter hvert blitt blant verdens beste land å bo i. Da synes jeg vi må være romslige nok til å godta dem som likevel faller på utsida av velferdssamfunnet. Det råder holdninger i samfunnet som jeg mistrives med, som at folk uten arbeid ikke gidder å jobbe og at folk

kan takke seg selv for sin fattigdom. Politikerne virker likegyldige til å håndtere slike negative holdninger. Jeg tror for eksempel at folk flest vil arbeide, og at de få som ikke vil må velferdssamfunnet være raus nok til å ta vare på. Jeg tror den norske folkesjela er sunn og vil andre vel. Min generasjon kjempet for høyere levestandar, nå er det livsstandard vi må prøve å søke. Med det mener jeg at grunnleggende materiell trygghet er på plass, som inntekt og bolig,

men at det i tillegg er et oveskudd i livet til å ha meningsfull fritid med familie og venner. For meg er god livsstandard også å føle ansvar for dem som ikke lykkes. Det å vite at både jeg og samfunnet har råd til det. Vi får det dårligere som mennesker når vi vet at andre sliter, eller at vår velstand er på andres bekostning”, sier han til Magasinet voksne for barn.

LIKEVERD FOR UTENLANDSKE ARBEIDSTAKERE

Regjeringen vil gjøre det enklere for utledninger å komme til Norge for å jobbe. I dag kan faglærte arbeidere få tre måneders arbeidssøkervisum for å undersøke mulighetene for jobb i Norge. Regjeringen ønsker nå å utvide denne tiden til seks måneder, og det legges opp til at arbeidsgivere, når visse betingelser er tilstede, skal kunne ansette arbeidstakere før arbeidstillatelse er gitt. Vil man sørge for at arbeidsinnvandrere sikres norske lønns- og arbeidsvilkår? Vil man ivareta likeverdet, sørge for verdige boforhold og sosiale rettigheter? Media har brakt oss mange historier som forteller om uverdige forhold. Vi får håpe at man, dersom denne liberaliseringen blir vedtatt, sørger for å styrke Arbeidstilsynet, slik at vi slipper å høre slike historier i framtiden.

ENSOMHET

Innvandrere sliter med ensomhetsfølelse dobbelt så ofte som etniske nordmenn. I denne gruppen finner man også dobbelt så høy forekomst av psykiske problemer. Kvinner er særlig utsatt. Ikke bare fordi de ofte står utenfor ordinært arbeidsliv, men også fordi de kommer fra kulturer der de er vant til store kvinnefelleskap. For de fleste blir slik tilhørighet og fellesskap borte når de kommer til Norge.

Kilde: NRK P1

ANNONSE

Stilling som MOR ønskes besatt.

MOR har en sentral rolle i familiens ledelse. Du får ansvar for områdene:

- Organisasjon og ledelse
- Transport
- Forsyninger
- Sykepleie
- Verkstedtjenester
- Utforming og innkjøp
- Andre påkommende oppgaver

Lønn: 0

Ferie: Stillingen stiller krav til tilgjengelighet hele året. Evt.

Korttidsfravær må avklares i god tid. Evt. Tilleggsjobb kan avtales, dersom dette bedrer økonomien i familien og ikke kommer i konflikt med oppgavene som MOR.

Likeverd for verdens urfolk

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Norge har sin egen stolte urbefolkning. Faktisk er Norge etablert på territoriet til to folk, og begge folkene har den samme retten og det samme kravet i forhold til å kunne utvikle sin kultur og sitt språk. Det er dette som danner grunnlaget for regjeringens samepolitikk. Hensynet til samiske interesse skal inkluderes i utformingen av politikk på alle aktuelle områder. Sametinget er et selvstendig folkevalgt organ, og er det representative talerøret for samene. Arbeidsområdet for Sametinget er alle saker som angår den samiske folkegruppen spesielt. Det første sametingsvalget ble avholdt i 1989. Det samme året vedtok Den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater.

Urfolksdimensjonen er en integrert og viktig del av regjeringens nordområdepolitikk, og regjeringen har jevnlig kontakt og dialog med Same-tinget. Konsekvensene av

dagens klimaendringer kan bli store for urfolks levesett, og det er et klart ønske fra regjeringens side å ha et nært samarbeid med urfolksrepresentanter i utviklingen av nasjonale tilpasningsstrategier.

Forholdene for samer har bedret seg betraktelig i løpet av de senere ti-årene. I 1988 fikk Grunnloven en ny paragraf (§ 110 A): *“Det påligger Statens Myndigheter at legge forholdene til Rette for at den samiske Folkegruppe kan sikre og utvikle sitt Språk, sin Kultur og sit Samfundsliv.”* Det finnes ganske sikkert fortsatt et forbedringspotensiale, men likeverdss tanken er uten tvil fundamental for sameksistensen mellom Norges to folk. Andre steder i verden lider imidlertid urbefolkninger fremdeles under ekstreme forhold, og i mange land har de forsvinnende liten inn-flytelse over utviklingen av sin egen framtid. I et globalt perspektiv er det er klare paralleller mellom fattigdom og urfolk. Tusenårsmål nr. 1 om halvering av ekstrem fattigdom kan derfor, hvis man lykkes, komme

en rekke urfolksgrupper til gode. Dersom Tusenårsmålene nås, betyr det blant annet at halvparten så mange vil være fattige i 2015 som i 1990, og at alle barn fra alle etniske grupper kommer på skole. I teorien betyr det også større inntekt for urfolk og mer skolegang for urfolkenes barn.

FNs permanente forum for urfolks-spørsmål møtes hvert år, og har som formål å forene krefter og gi en stemme til urfolk i forhandlingene som finner sted i FN. Allerede i 1959 hadde Sametinget utvikling og likeverd på dagsordenen, og forholdet mellom urfolk, fattigdom og utvikling er minst like relevant i dag. I dagens moderne samfunn er urfolk de som oftest rammes av fattigdom, og en reell fattigdomsbekjempelse vil derfor ha stor betydning for en rekke urfolksgrupper verden over.

Kilde:

Arbeids- og inkluderingsdep.,
Utenriksdep., Aftenposten, Norsk
Folkehjelp, FN-sambandet

Likeverdet må gjelde gjennom hele livsløpet...

“JEG GRÅTER FOR MIN GAMLE MOR”

Under denne overskriften skrev forfatter Guri B. Hagen i Aftenposten i januar i år blant annet: “Det uforståelige er at vi tutes ørene fulle av et statsbudsjett med milliardoverskudd og at vi bor i verdens rikeste land. Det er utilgivelig at vi ikke har råd til å tilby våre eldre en trygg og verdig alderdom. Er det ikke våre felles milliarder? Har ikke de eldre bidratt? Det snakkes i store bokstaver om “fritt” sykehusvalg og sykehjemvalg. Det er en løgn. Ta en telefon til “bestillerkontorene”. Saken er at det er ikke plasser, men russiske køer.”

IKKE ALLE KAN JOBBE LIKE LENGE

Ingen yrkesgruppe blir så ofte uføretrygdet som ansatte inne helse- og sosiale tjenester. Og bare 3 % av arbeiderne på Aker Verdal holder ut til de er 67 år. Så hvem er det egentlig som innehar yrkene der det ser ut til at man holder ut lengst? En Universitetslærer eller en prest får etter all sannsynlighet langt flere år som pensjonist enn en industriarbeider eller en ansatt i hotellnæringen. Arkitekter, lektorer og leger er også blant de heldige, mens de litt mindre heldige i denne sammenhengen blant annet er støperiarbeidere, kokker og murere.

Omsorg i livets slutfase

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Gudbrand var en snill mann. Alltid stilte han opp for andre hvis det var noen som trengte hans hjelp, og den lune humoren hans varmet og gledet mange. Som ung gutt stelte han den syke moren sin hjemme i tiden før hun døde. Det var naturlig for meg å stille opp for Gudbrand den dagen det var han som trengte hjelp og støtte.

Han hadde følt seg dårlig en stund da beskjeden fra sykehuset kom. Røntgenundersøkelsen hadde vist at den kreften han var blitt operert for tidligere nå hadde kommet tilbake. Dagen etter ble han innlagt på Radiumhospitalet for å få strålebehandling. Gudbrand blomstret litt opp. Nå fikk han hjelp, og nå følte han seg tryggere.

Det gikk ikke så mange dager før Gudbrand ble overført til det lokale sykehuset. Derfra ble han sendt til et rehabiliteringssenter. Vi visste ikke så mye om hvordan det egentlig var fatt med helsa hans. Visste bare at uansett måtte vi gjøre det beste ut av situasjonen. Livet skulle leves en stund til, og da skulle det inneholde så mye kvalitet som mulig.

En dag fikk Gudbrand store pusteproblemer. Han ble hentet av ambulanse og kjørt til sykehuset. Store mengder væske, som hadde samlet seg i lungene hans, ble tappet ut før han ble sendt tilbake til rehabiliteringssenteret. Nå fikk han en ny maskin på rommet sitt, - en maskin som skulle hjelpe ham når pusten ble for tung.

Om igjen og om igjen ble Gudbrand så dårlig at han måtte sendes til sykehuset for å fjerne vann fra lungene. Han ble sengeliggende, han fikk i seg lite næring, og han var helt avhengig av hjelp fra andre mennesker.

"Nå bør vel Gudbrand egentlig på sykehjem", tenkte vi. Han tenkte det samme selv også. Et bo- og rehabiliteringssenter er beregnet for mennesker som kan klare seg selv. På et slikt sted finnes det ikke nok personale til å imøtekomme de behovene en sengeliggende pasient har. Like fullt var det på dette tidspunktet flere syke og

sengeliggende gamle mennesker på Hennie Onstad Bo- og rehabilitering. Personalet gjorde sitt ytterste, men de var altfor få. Jeg kunne se at de var slitne. Vi ble enige om at vi skulle søke om en sykehjemsplass. I vår naivitet trodde vi at det fantes "kriseplasser" for mennesker som akutt trenger omfattende pleie. Slike plasser finnes ikke, i hvert fall ikke i Bærum. Vi havnet bare i køen av mennesker som måtte erkjenne at det vi trodde om velferdssamfunnets omsorg for alvorlig syke pasienter ikke stemte med dagens virkelighet.

Gudbrand ble stadig sykere, og enda en gang, jeg husker ikke om det var 5., 6. eller 7. gang, ble han sendt til Bærum sykehus for å tappe vann fra lungene. Denne gangen kunne de ikke hjelpe ham. Ingenting mer å gjøre. De ville sende ham tilbake til bo- og rehabiliteringssenteret med pustemaskinen som eneste hjelpemiddel. Jeg ble fortvilet da jeg fikk vite det. Jeg hadde sett hvor sliten Gudbrand var nå. Hvor-dan kunne de sende ut en døende mann til et "tilbud" der personalet på ingen måte hadde ressurser til å gi ham den omsorgen han trengte? Dette kunne jeg ikke være med på!

Jeg så nok ganske opprørt og litt sint ut da jeg kom til sykehuset den dagen. Gudbrand lå, tungpustet og sliten, i sengen sin og ventet på ambulansen, som var forsinket på fjerde timen. Jeg spurte en av sykepleierne hvem som hadde ansvaret for å sende ut en så syk mann, og jeg gav tydelig uttrykk for at den legen ville ikke jeg ha ønsket å være, for en slik beslutning ville ikke jeg kunne forsvare. Sender man virke-lig døende mennesker ut fra sykehuset her i landet?

Jeg ble sittende hos Gudbrand. Med ujevne mellomrom var jeg på gangen for å ringe forskjellige instanser i et forsøk på å finne noen som kunne hjelpe oss med omsorgen for Gudbrand de siste dagene eller timene hans. Radiumhospitalet gav meg telefonnummeret til Hospice Stabekk, og en telefon dit gav håp. De ville se hva de kunne gjøre, og vi skulle sende en søknad.

Ambulansen kom. Jeg var så opprørt. "Pass på så ikke du blir syk og gammel", sa jeg til den ene av ambulansesjåførene. Stakkar, det var jo ikke hans skyld.

Ambulansefolkene var i ferd med å løfte Gudbrand over på båren da sykepleieren kom løpende. "Vent", sa hun. "Vi revurderer."

Noen minutter senere kom hun tilbake. "Dere skal ikke ta ham med. Han skal ikke sendes ut herfra." Jeg gråt, - av lettelse og av glede. "Gudbrand, nå skal du få lov til å være her." Han smilte forsiktig til meg. Det var sent på kveld og jeg måtte en tur hjem. Nå visste jeg at Gudbrand var i gode hender. Dagen etter døde han. Han sovnet så stille og fredelig, og jeg er så utrolig glad for at han fikk ligge her, i en sykeseng, når det skjedde.

Det har gått fire måneder nå, og jeg har ofte tenkt på det som skjedde. Jeg har vært glad for at sykehuset tok til vettet. Men ville det ha skjedd dersom jeg ikke hadde "laget bråk"? Og skal det være slik? Og ville man gjort det samme mot et yngre menneske? Styrer pengene sykehusene på en slik måte at de "ulønnsomme" pasientene helst burde klare seg selv?

PENSJONER OG URETTFERDIGHET

Kvinnerns innsats har gjennom generasjoner vært undervurdert. Det være seg både ulønnet og lønnet arbeid. Det har vært mye urettferdighet, noe som tydelig kommer til syne blant annet i det faktum at størstedelen av dagens minstepensjonister er kvinner. I framtiden må vi, i rettferdighetens navn, rette fokus mot ektefelledelede pensjonspoeng, fullverdige pensjonspoeng for ulønnet omsorgsarbeid, og et solid løft for lavtlønnsyrkene, - som av en eller annen merkverdig grunn ofte domineres av kvinnelige arbeidstakere.

Situasjonen for psykisk utviklingshemmede

AV TORIL SONJA GRAVDAL

Etter HVPU-reformen tidlig på 1990-tallet er psykisk utviklingshemmede i stor grad flyttet ut av institusjoner og inn i egne boliger, hvorav en del er samlokaliserte med bemanning.

Den pågående kartleggingen av vanskeligstilte husstander med boligproblemer viser at det fortsatt er mangel på tilbud til denne gruppen. Det gjelder ofte unge, under 24 år, som bor hos sine foreldre. Løsningen er i følge saksbehandlerne i de fleste tilfelle samlokaliserte boliger med betjening.

En studie av tiltak for bostedsløse viser at personer med mindre grad av psykisk utviklingshemming ofte har en svært vanskelig boligsituasjon. Disse fanges hverken opp av tilbudene for psykisk utviklingshemmede eller tilbudene til psykisk syke (Ulfrstad, 1999).

Det er stor usikkerhet om omfanget av boligproblemer for psykisk utviklingshemmede. Tallene fra den boligsosiale kartleggingen indikerer uløste boligproblemer for 3000 – 4000 husstander.

PSYKISK UTVIKLINGSHEMMEDE SYKERE
Psykisk utviklingshemmede har fått det verre etter HVPU-reformen, viser en ny doktoravhandling. I årene 1991-1995 flyttet om lag 5500 psykisk utviklingshemmede fra de store institusjonene til egne leiligheter i hjemkommunene sine. HVPU-reformen skulle gi dem et mer humant liv og bedre levekår.

Jim Aage Nøttestad, psykolog og forskningsleder ved sikkerhetsavdelingen på Brøset i Trondheim, har funnet ut at en del faktisk har fått det verre etter reformen. Han forteller at utviklingshemmede

har i tillegg fått dårligere oppfølging. HALVPARTEN FEILMEDISINERT Nøttestad har kartlagt situasjonen for de psykisk utviklingshemmede som bodde på den tidligere institusjonen Hallsetheimen i Klæbu i Trøndelag. Han generaliserer funnene til hele landet. Halvparten av de om lag 5500 som flyttet fra institusjonene er nå grovt feilmedisinert. Rundt hver femte har fått en mer utagerende adferd. Mange har blitt mer passive, og mange får ikke den faglige oppfølgingen de har krav på. "Mange har fått det verre psykisk, samtidig som de har fått en dårligere faglig oppfølging nå enn ved de store institusjonene. I tillegg er det mye bruk av ufaglært arbeidskraft i boligene til mange", sier Nøttestad. Han tror også at sårbarhet overfor nye omgivelser, ensomhet og gjennom-trekk av personale er årsaker til at en del har fått det verre i egne boliger.

ULØNNSOMT FOR UFØRE- OG ALDERSPENSJONISTER Å BO SAMMEN

Dersom to personer som har uførepensjon eller alderspensjon gifter seg eller flytter sammen, blir utbetalingene fra folketrygden redusert med 15 %. Spesielt feil slår nok dette ut for unge mennesker i etableringsfasen. Vanlige lønnstakere går jo ikke ned i lønn når de gifter seg. "Dette er med på å øke inntektsgapet mellom uførepensjonister og den øvrige befolkningen", sier leder i Funksjonshemmedes Fellesorganisasjon, Margaret Sandøy, til Vårt land. Leder i Pensjonistforbundet, Harry Jørgensen, er helt enig. Pensjonistforbundet har i mange år arbeidet for at grunnpensjonen i folketrygden skal være hel, uansett sivilstand. "Dette dreier seg om pensjonsrettigheter som den enkelte har tjent opp. At pensjonen avkortes er et tyveri av opptjente rettigheter", sier han. Forskjellen i pensjonssatser for enslige og par har eksistert helt siden alderstrygd ble innført i 1937, og de siste årene har satsen for gifte og samboende pensjonister vært 85 % av folketrygdens grunnbeløp.

"Å SKAPE EN DRONNING"

Ovenstående var overskriften på en kronikk i Aftenposten for en liten stund siden. Den handlet om Kronprinsesse Mette-Marit. Man har sin rett til å synes og mene hva man måtte ønske om monarki som styreform, men jeg tror de fleste vil være villige til å se at Mette-Marit virkelig har vokst med oppgaven.

Selv var jeg blant dem som kjente en liten tåre i øyekroken den dagen Domkirken i Oslo var pyntet til prinse-bryllup. En alenmor med en nokså brokete fortid hadde funnet veien inn til kronprinsens hjerte. Det er sikkert mange som ikke liker det. Som mener at dronninger må ha en anstendig og kongelig bakgrunn. "Men uansett", tenker jeg. "Hvilket løft for verdier som toleranse og likeverd. Og var det ikke noen som sa noe om at størst av alt er kjærligheten."

Toril Sonja Gravdal

Nytt fra Miljø- og forbrukerutvalget

AV WENCHE BERG STUENES

Årsmeldingene strømmer inn til utvalget fra hele landet. Det er spennende å lese om de ulike aktivitetene rundt omkring selv om alle lag og kretser ikke er like aktive, og det er ennå ikke for seint å sende inn årsmeldingsskjemaet.

Sammendrag av årsmeldingene kommer i Årboka. Som eksempel på miljø- og forbrukerarbeid i lagene kan nevnes arrangement i forhold til Grønn Hverdag, kildesortering, strikkekafe, turer i nærmiljøet, brukt/loppemarked, ryddeaksjoner, møteplasser ute og inne, kurs i matlaging og norsk for innvandrere, og utleie av kompostkvern.

UTVALGET SVARER STADIG PÅ HØRINGER

Eks: Miljømerking av vinduer og ytterdører, og lyd- og bildeapparater.

K&F støtter alle forbedringer i forhold til miljøkrav og merking.

K&F HAR FÅTT ET NYTT STYREMEDLEM I DEBIO

Veterinær Torill Malmstrøm fra Vestby. Hun er svært opptatt av dyreetikk og forbrukerinteresser i forhold til økologiske produkter.

Miljø- og forbrukerutvalget er i ferd med å planlegge et **seminar** for kretskontakter og andre interesserte i samarbeid med Kvinners Frivillige Beredskap til høsten. Seminaret planlegges holdt i Molde, fra fredag til lørdag, og det er søkt om midler fra Miljødepartementet i forhold til Klimaløftet. Vi ønsker å sette fokus på klimakampanjen Klimaløftet ved å gi deltakerne kunnskaper om klimaendringene og sette fokus på lokale tiltak som kan settes i gang rundt om i Kvinne- og familielag over hele landet.

K&F har i mange år arbeidet under mottoet "Tenke globalt – handle lokalt". Vi oppfordrer norske familier til å tenke miljø i forhold til transport, energi, innkjøp, forbruk og mat.

K&F har miljø- og forbrukerpolitikk som et viktig satsningsområde og en viktig del av prinsippprogrammet. Handlingsplanen for 2008 har bl.a. fokus på ernæring, økologi, klima og beredskap, og arbeidsprogrammet er "Livskvalitet".

Vi kommer tilbake med nærmere informasjon om seminaret seinere, men vi er avhengig av økonomisk støtte for at det ikke skal bli for kostbart for deltakerne.

Grønn Hverdag har sjekket

innholdet i 21 **fuktighetskremer** på det norske markedet, og vurdert dem ut fra innholdet av helse- og miljøbelastede stoffer. Fem anbefales!

De har også kartlagt innholdet i 118 **solkremer** og vurdert og rangert kremene ut fra innholdet av helse- og miljøbelastede stoffer. Beskyttelsesevne er ikke målt. 54 av solkremene anbefales til voksne på bakgrunn av innholdsstoffer, 22 anbefales til barn.

Resultatene av kartleggingene finnes på www.grønnhverdag.no

Helsekostforretninger selger **"Helse deodoranten"** som er laget av 100 % naturlige mineralsalter. Den bekjemper bakterier som forårsaker ubehagelig lukt, er ikke testet på dyr, er fri for kjemikalier, er luktfri og setter ikke flekker. Den er ozonvennlig og anbefales også til sart hud.

Statens forurensningstilsyn har laget en brosjyre: **"Barns kjemiske hverdag"**. Praktiske råd for småbarnsforeldre og voksne som jobber med barn. Sunt miljø – god helse!"

Ha en god og miljøvennlig sommer alle sammen!

SATELITTBILDER AVSLØRER

"Dette er dramatisk og overraskende", sier forskningssjef Roger De Abreu i Canadian Ice Service til Aftenposten. "Nesten all gammel og tykk is er borte fra havområdene i Arktis. Mindre skyer har sluppet solen til, og lite snø og is gjør at solvarmen absorberes av og varmer opp havet. Samtidig har vind og havstrømmer presset ismengdene fra Beringstredet og rett over mot kysten av Canada og Grønland. Mye mer is enn normal er strømmet ut av Framstredet, mellom Grønland og Svalbard, og smeltet i Atlanterhavet", sier han og peker på dagens satellittbilde.

MILJØINSPIRASJON I FERIE

La deg inspirere til en mer miljøvennlig livsstil i sommer. Gjennom en uke med kurs, foredrag og sosialt samvær ønsker arrangørene av Miljøuka å sette fokus på de positive sidene ved et mer miljøvennlig samfunn.

Det er Framtiden i våre Hender, Norsk Permakulturforening og Norsk Jord- og Halmbyggerforening står bak Miljøuka 2008, som arrangeres 9.-16. august i Fyresdal, Telemark.

Det vil bli en uke med kurs, foredrag, musikk, marked, god mat og presentasjon av mange spennende løsninger, melder arrangørene. Programmet er lagd opp til praksisbaserte kurs og teori-baserte foredrag. Mens kursene går over flere dager er foredragene enkeltstående kveldsarrangementer. Et opplegg for barn skal gjøre det mulig for familier å ta del i uken. Fritiden gir plass til sosialt samvær og aktiviteter på eget initiativ. Slik skapes det rom for kvalitet og mangfold samtidig som deltagerens behov for å oppleve en ferieuken utenom det vanlige ivaretas.

Les mer: www.miljouka.no

Nytt fra prosjektene

K&F's prosjektpartnere har skrevet under kontraktene for 2008 og første utbetaling er foretatt. Det betyr at de nå er godt i gang med arbeidet.

PROSJEKTLEDER ANNE MARIT HOVSTAD

Vi i utvalget holder på med planlegging av prosjektsøknader for 2009. Allerede i midten av juni skal våre prosjektpartnere ha sendt sine søknader til oss. For 2009 håper vi å få aksept for et nytt prosjekt i Uganda. Da vil vi ha tre kvinneprosjekter i Afrika. I henhold til den nye prosjektstrategien fra FOKUS skal vi inn i en ny arbeidsform, idet vi i tillegg til vanlig prosjektarbeid skal ha et overordnet og felles program for de tre prosjektene. Arbeidet vil bli utfordrende og spennende, både for oss, våre partnere og for FOKUS.

Som vi fortalte i forrige nummer av medlemsbladet, får vi ikke lenger økonomisk støtte til Nest-prosjektet i Sri Lanka. Men vi vil som tidligere støtte kvinnene i Unit 2 med midler som kommer inn fra våre medlemmer på konto nummer 6034.56.35451.

KRISESENTER I SIBIU, ROMANIA.
Arbeidet ved krisesenteret i Romania går bra og mange kvinner og barn har fått hjelp. Den 29.mai reiser 15 medlemmer fra K&F på besøk til Sibiu. Oppholdet vil vare fem dager. Det står nå nesten kr.40.000,- på gavekonto til krisesenteret fra gode venner blant våre medlemmer. Tidligere har krisesenteret mottatt ca.kr. 12.000,- i gaver. Vi takker hjertelig alle dere som har bidradd til det flotte resultatet. Overskudd fra Helene Freilem Klingbergs bok "Hold drømmen levende" går til krisesenteret.

COWA - CENTENARY VOCATIONAL TRAINING SCHOOL, UGANDA

Romana melder at alt er vel ved skolen og at arbeidet går som planlagt. Det renoverte administrasjonsbygget med bl.a. biblioteket fungerer bra. Vi

Lunchmøte i Øvre Slottsgt.6: Helene Freilem Klingberg, Romana Fransesca Bilak, forbundsleder Ann-Louis Nordstrand.

planlegger den årlige prosjekt-oppfølgingen til Uganda og Kenya. Takk for alle bidrag til prosjektet.

Helene Freilem Klingbergs første diktsamling "Mosaikk" blir nå trykket opp igjen og inntekt fra boka vil gå til CWA-prosjektet.

GADECE – LEGAL RIGHTS AWARENESS CREATION, KENYA
Det har vært vanskelige tider i Kenya som dere alle vet. Nå ser det imidlertid ut til at situasjonen er under kontroll. Der er fortsatt store utfordringer, ikke minst fordi så mange mennesker er blitt flyktninger i eget land. Vårt prosjekt vil få stor betydning for kvinnene i regionen i årene fremover og prosjektet blir fulgt med interesse både fra andre kvinneorganisasjoner, myndighetene i Kenya og ikke minst fra FOKUS. Vi søker om støtte fra FOKUS/Norad for en ny treårs periode. Er der kretser eller lag som ønsker å gi penger til Legal Rights Awareness Creation, vil vi være svært takknemlige for det.

Møte i FOKUS med K&F's saksbehandler Jon Rian.

ØNSKER DU Å GI ET BIDRAG TIL ET AV FORBUNDETS PROSJEKTER:

- a. COWA, Uganda
 - Yrkessskole for unge jenter
- b. Legal Rights; Kenya
 - Kvinners juridiske rettigheter
- c. Krisesenter i Romania
- d. Unit 2 - Sri Lanka

Bruk konto nr. 6034.56.35451, Anne Marit Hovstad, Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Merk innbetalingen med det aktuelle prosjekt du ønsker å støtte.

FATTIGE MØDRE - BARNEDØDELIGHET

Barnedødeligheten i verden har aldri vært så lav som i dag. Likevel dør fortsatt 26 000 barn under fem år hver eneste dag. Halvparten av disse bor i Afrika sør for Sahara, og de dør fordi mødrene deres er fattige, syke, underernærte og underprioriterte. Dette viser årets rapport om tilstanden til verdens barn. "State of the World's Children 2008". Hvis disse barna og mødrene deres hadde hatt tilgang til primære helsejenester, kunne sannsynligvis mange av dem overlevd.

FN's barnefond krever at det opprettes et permanent helsetilbud der de fattigste kvinnene bor og arbeider for at flere barn skal overleve. Generalsekretæren i UNICEF Norge, Kjersti Fløgstad, sier at dersom politikerne virkelig ønsker å redusere barnedødeligheten, må helse-tilbudene til mødre og barn bli konstant.

Kilde: NTB

OL MENNESKERETTIGHETER OG YTRINGSFRIHET

Fotballspilleren Guro Knutsen fronter en kampanje der hun kobler håpet om OL-gull til håpet om frihet for samvittighetsfanger i Kina. På www.amnesty.no/OL kan du lese mer.

LIKEVERDIG RETT TIL MAT?

Matreservene i verden er de minste på 30 år! De siste tre årene har de globale matvareprisene steget med 83 %. Siden juni i fjor har de steget med 55 %. 100 millioner mennesker kan bli tvunget inn i dypere fattigdom når matprisene stiger så mye som de nå gjør. 854 millioner mennesker i verden har allerede en hverdag som er preget av usikker tilgang på mat. Blant disse er 170 millioner barn, som lider av underernæring. 25 000 mennesker dør hver dag på grunn av sult og underernæring.

*Kilde:
Verdensbanken
Verdens matvareprogram*

DISKRIMINERING – OGSÅ NÅR KATASTROFEN INNTREFFER

For noen måneder siden offentliggjorde Røde Kors sin "World Disasters Report". Fokuset på rapporten var diskriminering. "I enhver katastrofesituasjon er det regjeringers og hjelpeorganisasjoners evnen til å nå frem til alle som er avgjørende for hvorvidt innsatsen kan sies å være vellykket", står det å lese rapportens forord. Til tross for stor innsats svikter det mange steder. Det er ikke katastrofene som diskriminerer, men menneskene som skal håndtere dem. Når katastrofen oppstår er det de kvinner og barn, de eldste, minoritetsgrupper og funksjonshemmede som taper mest. "Diskrimineringen de møter i dagliglivet øker når en katastrofe slår til." Statsløse, migranter og eiendomsløse får ofte ikke hjelp i det hele tatt. Kvinner ramme hardest, uansett hvorvidt de er unge eller gamle, funksjonshemmede eller friske, svarte eller hvite. Kvinnene er de mest sårbare og diskriminerte i alle kriser. Samtidig gjør kvinnene mest for å hjelpe, og de lider mest under en katastrofe. I visse krisesituasjoner har det også kommet fram at kvinner oftere har liten innflytelse på hvordan hjelpen fordeles. Som om dette ikke skulle være nok, utsettes kvinner også for vold og overgrep i katastrofesituasjoner. WHO anslår at millioner av kvinner lider under dette rundt om i verden.

"Diskriminering i en nødsituasjon er livstruende, og berører ikke bare folks evne til å overleve en krise, men også muligheten til å komme seg igjennom krisen og gjenoppta dagliglivet etterpå", heter det i rapporten.

TUSEN TAKK...

... til alle dere som sender inn ting dere har skrevet til medlemsbladet. Jeg håper at enda flere etter hvert vil komme på banen. Husk at dere trenger ikke bare å skrive omlagsarbeid og krets. Dere er vel engasjerte kvinner, som har litt av hvert på hjertet?

Hilsen Toril

Det Nordiske brevet

AV MARIA SUNDBLOM LINDBERG
PRÄST, PROGRAMLEDARE OCH MÄNNISKA

LÄNGE SEN,

jag skrev ett brev och aldrig har jag skrivit till dig. Ändå trängs orden och tävlar på tangentbordet om att hinna först. Vädret vinner och vill snabbt berätta om hur solen nu avslöjar mina skitiga fönster för att igen försöka förleda mig från viktigare uppdrag än städning. De skoningslösa strålarna hittar också fingerkladdiga dörrar och smulhelvetet under bordet men jag tittar bort. Moderna kvinnor måste kunna stänga sina allt tyngre ögonlock för att överleva. Och sina öron ibland, för 3 heta barn som irrar omkring med glans-iga blickar och host i sina tunna bröst-korgar. I en vecka har jag langat is-glassar, snytpapper och honungsvatten i klubbiga koppar. Min kropp har varit utlånad som madrass och gunga men nu måste jag få det här påväntade brevet skrivet. Laddar upp med hela pysselsarsenalen på matbordet och försvinner 2 meter bort. Till soffans hörn. Där är jag nu. Ännu i pyjamas och sjövild i frisyren.

En kort rapport från Finland kunde vara på sin plats, kanske. Finland är ju landet med feminin figur som provocerat vänder stjärten mot Ryssland och barmen inbjudande mot Sverige samtidigt som hon retsamt petar Norge i håret. Vi är landet med en skola som gör barnen till vinnare i internationella tävlingar samtidigt som Koskenkorvan flödar många familjer förtvivlade. Vi har en kvinna som president men våra bolagsstyrelser kräver slips. Vi var det första landet i Europa som införde rösträtt för kvinnor men det sista landet i Norden som godkände präster av kvinnligt kön. Så konstigt är livet. Så krumelurig är historien. Och jag förstår bara mindre och mindre. Men ibland känner jag mer. I torsdags kände jag massor. Kände så mycket att den snabbt påsmetade mascaran långsamt rann ner i grådaskiga floder mot prästkragen till. Vi firade kalasgudstjänst. Vi hurrade för att kvinnor har fått berätta om Jesus från predikstolen i 20 år genom att tränga in oss i kyrkbänkar och sjunga allt vad vi

orkade. Som Adam och Eva vandrade sedan systrar och bröder bredvid varandra mot nattvarden och bakom altarringen stod båda sidorna av Guds ansikte representerade och delade ut brödet och vinet så snabbt som nu sakramenten och liturgin tillät. Alla var nästan där. Nästan. Finns ännu sådana som inte kan fira att man 1988 plötsligt fick tillgång till dubbelt så många profeter för att sprida kärlekens budskap och de kommer förstås inte på party. De kommer överhuvudtaget inte till guds-tjänster med flickor bakom altaret och de går ut om de i misstag skulle ha kommit in. Det är en underlig och ovan känsla att någon lämnar ett rum för att man är en kvinna. Det är förvånansvärt svårt att inte bry sig. Men det var inte därför jag lipade. För att nå inte kom eller stack. Jag grät för att så många kom och för att ingen gick när det var en kvinnoröst som fyllde valven med treenighetens hälsning.

När det gäller det religiösa har vi det i Finland på samma sätt som ni andra nordbor hade det på 60-talet. Här finns inga kvinnliga biskopar men istället hör över 80 % till kyrkan. Välsignelse av partnerskap är en futuristisk och främmande ide´ men vi vet istället att han på korset inte är Tarzan. I samma veva som jag i smyg ältade och tvekade över om jag var för tjejjig för att bli präst så åkte jag över till Sigtuna i Sverige på nordisk ekumenisk kvinnokonferens. Guds vägar är som bekant outgrundliga men denna gång förvånade hon stort och skickade in en dansk Frälsnings-soldat som mera såg ut som en Marilyn Monroe-kopia än en predikant samt en svensk Missionsförbundsarbetspräl som iförd en minimal handduk rakade benen samtidigt som hon monologade över Paulus kroppssyn. Som svar på mina frågor om min lämplighet. Kunde kanske inte ha sagts tydligare. Men man blir osäker av människor som tycker att man är fel för att man inte har basröst och hår på bringan. På 20 år hinner man inte få så många olika kvinnliga roll-förebilder och mentorer. Då är det också lätt att känna sig too much bara för att man har lite läppglans och några diskreta slingor. På 20 år har bara en

kvinna fått en stol i vårt domkapitel och av en sån historia blir man inte heller särskilt stöddig.

Jaa..så har vi det här medan Krokusen tränger sig ut genom mullen och asfalten dammar kappan grå. Förut blev jag urilsk av orättvisor och ojämlikheter men kanske det är åldern som gör att jag inte alltid går i taket av allt trist. Eller så är jag för trött efter 1 års vak med vild bebis för att orka engagera mig. Åtminstone inte i i-landsproblem som glastak och kvotering. Det är viktigt men viktigare just nu är att barnen är friska, att munnen vill mannen, att vännen väntar, att sängen sover, att skrattet befriar, att gråten lättar, att livet bär. Förutom att alla människor på jorden borde få äta sig mätta. Samhälls-reformerna får ändå vänta. Tills influensorna dragit vidare och jag sovit varje natt i en vecka. Förstår att du är besviken. Men tro mig, jag är mest besviken själv. Trodde under slitig barndom att vuxen-livet skulle bli en evig Mallorcasemester men det visade sig vara ett arbetsläger i Sibirien. Har ännu inte kommit på ur jag ska få ut mig och min familj ur det.

Förlåt..skriver bara om mig och mitt. Hur går det för dig och er? Så sällan som vi hörs skulle de vara spännande att veta hur du fixar det här med att älska samma man hela livet eller vad man gör om man inte fixar det. Tror du människor älskar olika mycket? Kommer man över allt i livet? Och när slutar man hoppas på att hitta en livskumpan? Är man mera redo att dö som 65-åring än som 40? Inget cocktailsnack. Livet är för kort för bla bla bla. Men du behöver förstås inte svara om det känns för privat. Inte ens för dig själv.

Hur det går i soffhörnet? Har också jobbat i stolen, vid bordet och på toaletten sen dess. Jag har utfodrat de 3 fina 2 gånger, lagt den minsta, handlett oljemålning, pratat jobb i telefon, tittat på 3 olika sätt att gå i spagat 100 gånger och letat hundnamn på nätet under tiden som jag försökt skriva något så gammaldags som ett brev. Till någon jag inte känner men som jag vet att har ett liv som inte har varit eller är helt olik mitt.

K&F presseklipp:

Vårt land:

OVERGREP MOT FRIHETEN TIL BARNEFAMILIER

Likelønnskommisjonen vil pålegge fedre å ta ut minst en tredel av foreldrepermisjonen. Kvinne- og Familieforbundet reagerer sterkt på forslaget. En tredeling av permisjonen er et inngrep i valgfriheten til den enkelte familie, sier Ann-Louis Nordstrand, som er forbundsleder i Norges Kvinne- og Familieforbund.

Dagsavisen / NTB:

ULIKE MENINGER OM BARNEOMBUD HJERMANN

Det må oppnevnes et nytt barneombud straks. Videre må det utredes hvem og hvordan kommende barneombud skal oppnevnes. Vi kan ikke risikere at siste dagers hendelser skjer igjen. Vi trenger et offensivt og uavhengig barneombud, sier forbundsleder Ann-Louis Nordstrand. Hun sier at forbundet har bare gode erfaringer med Hjermann. Han har uredt talt barnas sak og opptrædt fritt og Norges Kvinne- og Familieforbund sendte fredag brev til statsminister Jens Stoltenberg og uttrykte sin bekymring for hvordan barns rettigheter er havnet i bakgrunnen i denne saken uavhengig, sier Nordstrand.

Vårt Land:

FRYKTER FOR BARNES RETTER

Oppstyret rundt oppnevningen av nytt barneombud stiller barns rettigheter i fare, mener Norges Kvinne- og familieforbund. Barns premisser har forsvunnet i bråket rundt barne- og likestillingsminister Manuela Ramin-Osmundsen, mener Norges Kvinne- og familieforbund. De vil ha et nytt barneombud på plass straks, for å unngå mer forsømmelse.

Svekket troverdighet. – Barneombudets funksjon og troverdighet er svekket. Nå må regjeringen ta raske grep og få oppnevnt et nytt barneombud med en gang, slik at situasjonen roer seg, sier forbundsleder Ann-Louis Nordstrand til vl.no. Hun understreker at barn som tar kontakt med ombudet må være trygge

på at de blir sett, hørt og tatt på alvor, og at det nå er usikkert om dette blir ivarettatt.

Barnas vaktbikkje. Nordstrand mener det nå må vurderes om barneombudet fortsatt skal være regjeringsoppnevnt. Det er nødvendig med et fritt og uavhengig ombud, som skal være en vakt-bikkje overfor forvaltningen. FN har stilt spørsmål ved hvor uavhengig et regjeringsoppnevnt barneombud kan være. Vedkommende skal ikke representere interessene til en regjering eller organisasjon, men barna. Slik situasjonen er nå, kan det virke som om barneombudet bør oppnevnes på annet vis, sier hun. Nå håper jeg vi veldig raskt får oppnevnt et nytt barneombud, og sikrer rammene for fremtiden slik at vi unngår lignende situasjoner, fortsetter Nordstrand. Hvorvidt Reidar Hjermann bør få fortsette som barneombud eller ei, vil ikke Nordstrand uttale seg om. Vi har ikke hatt noen innsigelser til Hjermanns utøvelse av stillingen. Vårt inntrykk er at han har talt barnas sak.

Vårt Land:

FARLIG Å UNDERVURDERE FAR

Det blir feil å sette kjønn opp mot hverandre, mener Kvinne- og Familieforbundet.

Flesteparten av de spurte mennene i en undersøkelse utført av Infact for VG mener mor er best på omsorg. Kvinne- og familieforbundet mener det blir feil å sette kjønn opp mot hverandre, og at far ikke har grunn til å føle seg mindre viktig.

Begge er nødvendige. – Det er klart viktig å involvere far, og at både mor og far er til stede i barnets liv fra et tidlig stadium. Å sette mor og far opp mot hverandre er farlig, og vi blir stående og slå hverandre i hodet med argumenter, sier forbundsleder Ann-Louis Nordstrand til Vårt Land. Vi ser at far ønsker å delta i omsorgsarbeidet i større grad, og det er viktig fordi begge foreldre er nødvendige, fortsetter hun.

Unngå nytt kjønnsrollemønster. Nordstrand mener norske politikere foreløpig har unngått å prioritere

like-stilling foran barnets beste. Det er godt det er oppmerksomhet omkring faren for dette, fordi vi da unngår at arbeidet med likestilling går ut over barna, ut-dyper hun. Nå mener hun det er viktig at vi ikke beveger oss inn i et nytt kjønns-rollemønster, der det ikke er rom for å ta egne valg for samvær med barna.

Kan ikke lovfestes. Kvinne- og familieforbundet kritiserte nylig Likelønnskommisjonens forslag om å pålegge fedre å ta ut minst en tredel av fødselspermisjonen. Naturlig nok er det dermed heller ikke glade for Mannspaneletts ønske om at minst 17,3 uker av fødselspermisjonen på lengre sikt skal forbeholdes far. Forbundet ønsker at fars rett til fødselspermisjon ikke skal gå på bekostning av mors. Vi kan ikke lovfeste ordninger for å tvinge folk til å leve annerledes enn de selv vil. Politikernes oppgave blir å legge til rette for at familier kan velge selv, sier Nordstrand.

Ser paradoks. Kvinne- og familieforbundet ser paradokset i at Mannspanelet mener far er viktig og ønsker å gi ham mer tid med sine nyfødte, samtidig som regjeringen går inn for kunstig befruktning for lesbiske. Dette er et hovedpoeng i kommentarredaktør Erling Rimehaugs kommentar i dagens Vårt Land. Nordstrand ønsker ikke å kommentere selve paradokset Rimehaug fremstiller, men understreker at dagens samfunn har mange ulike familietyper: Familien er ikke lenger nødvendigvis en kjernefamilie, og ingen skal sitte og bestemme over hvordan familier organiserer sin hverdag. De har rett til å foreta egne valg. Jeg ser hvor Rimehaug vil med sin sammenstilling, og her setter han det hele litt på spissen, sier Nordstrand.

NRK Nyheter:

REGJERINGEN KUTTER SVINGER FOR Å NÅ MÅL

- Å kutte svinger for å nå et politisk mål, er ikke bra nok, sier forbundsleder i Norges Kvinne- og Familieforbund om at regjeringen vil øke tilskuddet til midlertidige barnehager.

Regjeringen vil plassere flere barn i midlertidige barnehager for å nå målet om full barnehagedekning. Forslaget om å øke tilskuddet til midlertidige lokaler fra 8400 kroner til 20.000 kroner per plass, kommer i revidert nasjonalbudsjett for 2008.

Vi frykter at barnas tilbud og sikkerheten i barnehagene blir dårligere enn det man normalt ville ha godtatt, bare for å oppnå full barnehagedekning fort, sier forbundsleder i Norges Kvinne- og Familieforbund Ann-Louis Nordstrand.

-Det er bekymringsfullt at det kan virke som om regjeringen er mer opptatt av å nå et løfte de har gitt, enn å ivareta barnas interesser og sikkerhet.

Tidligere undersøkelser viser at sikkerheten ved flere midlertidige barnehager, såkalte brakkebarnehager, ikke har vært god nok, ifølge forbundet.

Det er barna det handler om. De kommer ikke i reprise, men må tas vare på nå. Vi ønsker full barnehagedekning, men regjeringen burde i stedet ta seg lenger tid til å nå det og gi tid til utdanning av barnehagepersonell og bygging av sikre lokaler, sier Nordstrand.

OVERVELDENDE MEDIAOPPSLAG FOR K&F

Det var helt overveldende oppmerksomhet omkring K&F da avisene kunne boltre seg i oppslaget om at det hadde vært problemer i forhold til kontingentgiroene våre i fjor. En liten google-runde på internett viste at hele 46 aviser fant det interessant å slå opp den fantastiske "nyheten" om at en datafeil gjorde at medlemmene ble trukket et altfor høyt beløp da de betalte kontingenten sin. Feilen ble umiddelbart rettet opp, og alle fikk sine penger tilbakeført. Selvsagt skal slike ting helst ikke skje. Men tenk om pressen hadde vært like oppmerksomme i forhold til alt det andre vi driver med ...

PÅ OSLO KRETS HØST SEMINAR TIL KIEL 2007

tok bl.a. medlemmene opp tema/diskusjon om gjeninnførsel av Husmorvikaren.

Nytt navn ble diskutert, samt skolering av stillingen.

HJEMMEVIKAREN - FORSLAG TIL MULIG NYTT NAVN.

1) Hva er behovet?

- Langsiktighet
- Ulike familiesituasjoner
- Langtidssykdom hos barn – barnepass
- Eldre
- Syke foreldre

2) Hvordan skal hjemmevikaren fungere?

- 2 Politikerne i kommunen skal ha ansvaret for at tjenesten er på plass.
- 3 Det skal være en tjeneste tilgjengelig i alle kommuner.
- 4 Likt tilbud i alle kommuner.
- 5 Prisen må være slik at alle småbarnsfamilier har råd til den. (Behovsprøvet)
- 6 Brosjyre om alle tjenester i kommunene skal finnes.

3) Skolering av hjemmevikaren:

- 7 Skole for omsorgsarbeidere.
- 8 God utdannelse og god lønn en betingelse
- 9 Vedkommende å ha livserfaring
- 10 Lærlingordning må innføres
- 11 Finnes det personer som vil gå inn i en slik tjeneste?
- 12 Hvis man gjør utdanningen attraktiv nok!
- 13 Mulighet til å bygge videre på utdanningen

Vi så viktigheten av at stillingen fikk en status i forhold til lønn og utdanning.

Oslo Krets
v/Elisabeth Stubergh Nielsen

LØSNINGER PÅ SUDOKU FRA FORRIGE NUMMER

Lett

8	3	2	9	7	4	6	5	1
5	7	1	2	3	6	4	8	9
6	4	9	1	8	5	2	3	7
2	5	3	8	6	7	9	1	4
1	8	6	3	4	9	5	7	2
4	9	7	5	2	1	3	6	8
3	1	5	4	9	8	7	2	6
7	2	4	6	1	3	8	9	5
9	6	8	7	5	2	1	4	3

8	3	7	4	5	6	9	2	1
1	5	9	8	3	2	7	4	6
4	6	2	9	7	1	5	8	3
7	9	8	1	2	3	6	5	4
6	1	4	5	9	7	2	3	8
5	2	3	6	4	8	1	7	9
9	8	5	7	6	4	3	1	2
3	4	6	2	1	5	8	9	7
2	7	1	3	8	9	4	6	5

Middels

2	3	8	6	9	7	4	1	5
9	4	1	2	3	5	8	7	6
7	6	5	4	1	8	3	9	2
1	2	7	5	4	6	9	3	8
6	9	4	3	8	2	7	5	1
5	8	3	1	7	9	2	6	4
4	5	2	7	6	3	1	8	9
8	7	6	9	2	1	5	4	3
3	1	9	8	5	4	6	2	7

4	2	5	3	8	9	7	6	1
1	6	8	5	4	7	2	9	3
7	9	3	6	2	1	8	5	4
3	7	9	8	1	6	4	2	5
5	1	2	9	7	4	3	8	6
8	4	6	2	5	3	9	1	7
9	5	4	7	6	8	1	3	2
2	8	7	1	3	5	6	4	9
6	3	1	4	9	2	5	7	8

Kurs og «Kick-off» i K&F

K & F har fortsatt mange uløste oppgaver å jobbe med. Etter over 10 år med "nytt navn", må vi erkjenne at alt for få i Norge vet hvem vi er og hva K & F står for.

Markedsføringen har sviktet. Det har også tilgangen på driftsmidler!

Skal vi i K & F fortsatt kunne arbeide effektivt i henhold til våre formålsparagrafer og landsmøtevedtak, må vi bli flere til å dra lasset.

Øket medlemstall og sterkere engasjement fra sentralstyret og nedover i organisasjonen er noen av de ressursene som anses for å være av vital betydning for vår framtidige eksistens og aktivitetsnivå.

8. desember 2007 var sentralstyret og to i administrasjonen med på en fire timer lang "kick-off" i Oslo. Et kurs om ledelse, prosessfokusering, problemløsninger og lagarbeide skulle gi inspirasjon til å komme i gang med medlemsvervekampanjen og annet viktig arbeide. Kursleder var Bjørn Nilsen som, i egenskap av å være gift med kretsleder i Oslo, har godt kjennskap til organisasjonens arbeidsområde og oppbygging.

Dette inspirerte sentralstyret til å gjennomføre et kurs for deltakerne på landsstyremøtet 1. mars, med innhold tilpasset oppgavene kretsledere står over for i uker og måneder framover.

Så håper vi at dette lille "påfyllet" ble den inspirasjonen som kan "reise kjærringa" og øke medlemstallet. Kan kurset også gi inspirasjon til kretsledere og lagledere i deres arbeid med å aktivisere all den fine hverdagskompetansen rundt om i landet, er det en fin bonus også for den som holdt kurset.

På kurset i mars hadde vi gruppearbeid, der vi arbeidet med tema: VERVEKAMPANJE. Elisabeth Stubergh Nilsen har sammenfattet resultatet fra gruppearbeidet:

VERVEKAMPANJE I K & F

Sortering og klargjøring/sammendrag fra landstyremøtet 1.-2. mars 2008.

AKTUELLE SALGSARTIKLER:

1 Vurdere mulige salgsartikler som kan selges til inntekt for K&F.

INTERNT ARBEID:

2 En felles sak i K&F over lang tid – ref. landsmøtesaker, samt aktuell lokale saker.

3 Internt i laget – Info om gjennomførte og aktuelle prosjekter

4 Bruke folks ressurser – delegere – ressursbank til bruk for medlemmene.

SKOLERE TILLITSVALGTE PÅ ALLE NIVÅ

1 Medlemspleie, kurs, sosiale sammenkomster

2 Dataopplæring

3 Åpne møter med aktuelle tema som opptar alle aldersgrupper.

4 Invitere oss selv på foreldremøte i barnehage + skole for informasjon og innspill, som f.eks. "prosjekt Morgenfugl" for å gi trygg skolevei.

MARKEDSFØRING:

1 Selge K & F/laget - fronte forbundets navn(synligjøring) nasjonalt og lokalt ved bruk av media, nærradio, TV, pressemelding, leserbrev, plakater på nærbutikken, på stolper, tavler, i møtelokaler, faste stands og åpne møter, oppsøke strikkekafeer m.m. (Obs: Be om tillatelse der det trengs)

2 Bruke tema ut fra prinsippprogrammet som f.eks. Ja til omsorg/nei til vold m.m.

3 Drive opplysning for ulike aldersgrupper – hva har vi drevet med (gamle saker) og hva vi nå driver med (Prinsippprogrammet).

4 Prate med alle en treffer i dagliglivet, jobb osv.- fortelle om hva vi driver med i K&F

5 Åpen time i kommunestyret (påvirke våre politikere i våre aktuelle saker).

VERVING:

6 Gjennom barnehagedrift/barnepark – foreldremøter – fremme våre saker/prinsippprogrammet.

7 Kampanje rettet mot kvinner og familie med saker som fanger ulike aldersgrupper. (Ta en markedsundersøkelse: Hva vil de unge ha? Hva vil de eldre ha?)

8 Lage interessante studiesirkler med deltakere av medlemmer og andre gjerne med m/tur som avslutning – bruke Prinsippprogrammet.

9 Starte opp igjen med arbeidsstuer (behov/lokaler).

MEDLEMSFORDELER:

1 Med gratis/ billigere aktiviteter som: K&F blad, seminarer, foredrag, teaterring, kunstring m.m.

2 Arbeide med nære, kjente saker/problemer for barnefamilier (barnehage, SFO)

KOMBINERTE AKTIVITETER:

3 Synliggjøre – Nettsider/oppdatering sentralt og lokalt (respons på innmelding) legge ut materiell på nett.

4 Ta opp aktuelle lokale saker i tråd med vårt Prinsippprogram og informer om nye saker på styremøter og møter i lagene.

5 Synliggjøre aktiviteter som lokallaget driver med ved å legge ut bladet vårt/brosjyrer på bibliotek, legekontorer osv. (be om tillatelse).

6 Presentere lagets årsplan på møter, i nærmiljø osv.

Vekst må først og fremst baseres på behov/krav i lokalmiljøet.

NB! Ikke glem det med FOR/MOT- vurdering i alt som skal gjøres. Da sparer man seg for både bommerter og unødvendig arbeid i ettertid.

Med vennlig hilsen
Elisabeth Stubergh Nielsen
Kretsleder i Oslo
24. mars, 2008

Vervekampanjen

Lagenes respons på vervekampanjen har vært enorm. Sammen med et stort antall av våre egenproduserte foldere, forsvant 5000 av de nye informasjonsfolderne ut i rekordfart. Vi måtte raskt bestille nytt opplag.

Handlenettene var så godt som utsolgt lenge før de kom fra produsenten! 1000 stykker pakket og sendt ut iløpet av kort tid. Også nettene har vi bestilt ny levering av, og de blir sydd og levert så raskt som overhode mulig. I utgangspunktet har de en leveringstid på 6-8 uker. Det var ikke lett å forutse en slik glød og iver, derfor våget vi ikke å bestille flere i første runde, men nye nett kommer altså, - senest i midten av juni.

Nye medlemmer er på vei inn. Vi er spent på hvor mange. Men uansett: den store responsen og alle de gode tilbakemeldingene fra lag og medlemmer forteller at denne vervekampanjen allerede har vært vellykket. Vi har lyktes å samle oss om en felles oppgave og et felles mål. Det er en fantastisk inspirasjonskilde til videre arbeid for oss alle sammen. Vi har så mye viktig arbeid å gjøre. La oss ta vare på det positive fokuset og rette blikket mot et felles mål: økt medlemstall og økt slagkraft for en av Norges aller viktigste kvinne- og familiepolitiske organisasjoner.

For å sitere Henry Ford: ”Å komme sammen er begynnelsen. Å holde sammen er fremskritt. Å arbeide sammen er suksess.”

VI OG MILJØET VÅRT !

Tirsdag 15. april arrangerte Tertnes K&F et åpent temamøte “AVFALLET VÅRT - HVA GJØR VI MED DET?”.

Daglig leder Ingrid Hitland ved BIR avfallsbehandling fortalte om hva som blir gjort med bosset fra Bergen og 8 omegnskommuner. Ingrid Hitland er sivilingeniør med hovedfag i avfallsbehandling, ikke et vanlig tema for ca. 20 år siden.

Gjennomsnittlig avfallsmengde for hver innbygger er ca. 430 kg årlig.

Restavfallet, som er det som blir igjen etter kildesortering, blir brent og gir energi til fjernvarmeanlegg, som igjen brukes til oppvarming av Haukeland sykehus og andre store bygg i Bergen.

BIR satser stort på sortering og gjenvinning av bosset. Alle husstander (utenom sentrum) har lenge samlet papir og papp i egne spann med månedlig tømning. Plastavfall fra husholdningene har hittil måttet leveres på få samlesteder, men det er nå forsøk i noen områder om utlevering av egen sekk som skal leveres samtidig med vanlig boss. Det ble en del år samlet inn matavfall til kompostering, men dette har BIR foreløpig gitt opp, det ble for vanskelig i stor målestokk.

Ingrid var opptatt av utsortering og levering av farlig avfall - alt fra malingsspann til mobiltelefoner og leker, også “blinkende” barnesko inneholder farlige batteri. BIR har satset på leveringssteder på bensinstasjoner etc. Det siste er en egen bil som kjører rundt i borettslag og i sentrale strøk med få mottak, der folk kan “stikke innom” med mindre mengder som for de fleste bare blir stuert vekk eller forsøkt gjemt i vanlig boss.

På den nyeste avfallsstasjonen er det etablert en byttehall. Det som er “for godt til å kaste” kan settes der, og det er mange som ser seg nytte i det de finner. For en tid siden var det høysesong for elektriske orgler - og alle forsvant!

I diskusjonen etterpå kom vi også inn på hva og hvorfor vi kaster - et stort og viktig problemområde!

K&Fs “kall-det-hva-du-vil-kurs” ble vist. Alle frammøtte fikk med et K&F handlenett og den nye brosjyren, med oppfordring om å unngå plastpose-handling.

Ingrid Hitland

PLASTPOSER – NEI TAKK!

AV ODDLAUG LYSE KLEVEN

”Dropp plastposene – bruk handlenett”. Dette sier Norges Kvinne- og Familieforbund i en landsomfattende kampanje.

Ett av våre satsningsområder er miljø- og forbrukerpolitikk. Det har det vært siden vår oppstart i 1915.

I Norge forbruker vi 1 milliard plastposer årlig, og hver plastpose har en gjennomsnittlig brukstid på 20 minutter, før den permitteres. Fordi nedbrytningsprosessen av plastposer tar fra 100 til 1000 år medfører dette et enormt avfallsproblem.

Miljøvernministeren vil gjerne forby bruk av plastposer, men nedsetter i første omgang et utvalg. Dette vet vi tar tid.

Norges Kvinne- og Familieforbund har vurdert ferdig.

Derfor har vi startet vår egen aksjon: ”Plastposer-nei-takk”, der vi oppfordrer kunder i matbutikkene til å bruke handlenett i stedet for plastposer.

Vi vil satse på forbrukernes påvirkningskraft.

En av vår paroler er: Frihet til å velge.

I denne sammenhengen handler det

om hvilken arv vi vil bringe videre til våre barn og barnebarn.

Søppelbergene er store nok!

La oss som forbrukere velge bort plastposene.

Nordens Dag og KF-dagen 10. mars

Gjøvik Kvinne- og Familielag (Husmorlag) hadde invitert forbundsleder Ann-Louis Nordstrand og alle lagene i Vest-Oppland til Frivillighets-sentralen i Gjøvik for å feire Nordens Dag. Denne dagen er feiret i mange år av Husmorlag, og senere Kvinne- og Familielag, over hele Norge. I fjor ble det også besluttet at denne dagen også skal være KF-dag (Kvinne- og Familieforbundets dag) fordi det er fødselsdatoen til stifteren av forbundet i 1915, Marie Michelet.

Inger Grindaker, leder i Gjøvik K&F ønsket velkommen til kvelden. Tradisjonen tro åpnet møtet ved at alle reiste seg og sang alle de nordiske nasjonalsangene. Med Kirsten Tangen ved pianoet og over 30 deltagere sier det seg selv at det var flott. Alle de nordiske flaggene, flotte broderte faner fra landene og 5 tente lys stod på et bord midt i lokalet. Dette var også med å markere Nordens dag.

Forbundsleder Ann-Louis Nordstrand fikk så ordet.

Hun fortalte fra Nordens Sommerkonferanse i Danmark 2007 som hadde som tema; Handel med kvinner. I år er det Island som er arrangør og temaet er; Mennene må med i likestilling.

8. mars som akkurat er over, trengs enda. Likestilling er lik likeverd. Hun kom inn på Likelønnskommisjonen og Mannspanelet. Foreslått fødselspermisjon er/blir påtvunget og ikke ønsket. Politikerne kan ikke bestemme hva som er best for den enkelte familie. Det er familien som vet best selv. Det må tilrettelegges for dette, men ikke bestemmes hvordan alle skal løse det. Valgfrihet er også lik likestilling.

KF-dagen markeres over hele landet med bl.a. saken vi jobber med nå, Husmorvikar. Pressemeldinger er sendt til avisene. Norges Kvinne- og Familieforbund (K&F) krever at det gjeninnføres et tilbud tilpasset barnefamiliens hjelpebehov, som et ledd i de kommunale omsorgstjenestene. Kommunene må sørge for å ha en beredskap for familier i omsorgskrise. En slik beredskap er husmorvikartjenesten. Fra 1946

Inger Grindaker, leder i Gjøvik K&F og forbundsleder Ann-Louis Nordstrand.

arbeidet vi med husmorvikartjenesten – ved å utdanne, ansette og innlemme i kommunalt lønnsregulativ. En husmorvikar vil avlaste/avhjelpe omsorgspersonen i familien. Lov om sosiale tjenester fra 1991 gjorde at tilbudet dessverre forsvant helt eller delvis i de fleste kommuner. Men behovet for husmorvikarer er like aktuelt i dag som det var for 60 år siden – eller kanskje mer aktuelt enn noensinne?

K&F har hatt og har enkelte paroler som; Ja til omsorg – nei til vold og Frihet til å velge.

Landsmøte i år er i Lillehammer i oktober med Oppland K&F som arrangør. Landsmøteparolen blir; Familiens fremtid. Denne parolen vil være frem til neste landsmøte om to år. Her kommer det mye inn. For eksempel

- Familien må få velge løsninger selv på omsorgsarbeid og lønnet arbeid.
- Politikerne må tilrettelegge.
- Pensjonsrettighetene er en naturlig del av felleseie = likestilling

K&F er de beste på kvinne- og familiepolitikk. Media kontakter forbundet i mange saker.

Nedprioritering av kvinnesykdommer og forskning på dette er et av feltene som forbundsleder har vært intervjuet om i det siste. Både radio, tv, aviser og ukeblader tar kontakt.

Ann-Louis takket for at hun fikk komme til Gjøvik. Inger overrakte en svane fra Gjøvik Glassverk som takk.

Thor Even Brenden med Kirsten Tangen ved pianoet fremførte sanger fra våre nordiske land i to avdelinger.

Inger Grindaker, leder i Gjøvik K&F.

De avsluttet med Om jeg var en rikmann. Det var flott å høre på.

Det var nydelig bevertning med gryterett og til slutt et flott kakebord.

Kretsleder Wenche Rolstad fortalte så om vervekampanjen som skal være i april, og om at K&F hadde vært før ute med å si nei til plastposer i butikkene. Det er laget handlenett som er til salg i forbundet. Hun oppfordret også til å kjøpe avfallsposer i butikken. Disse er lettere nedbrytbare enn handleposene og i de fleste tilfeller også billigere. Nevnte litt om beredskap:

Tegn på hjerneslag, vaske hendene, ikke spytte, ha et lite lager med mat. Avsluttet med å ønske mange til kretsårs møte på Jorekstad 12. april og takket Gjøvik for et flott møte.

Grindvoll og Lunner K&F sang Takk for trakteringen

Møte ble avsluttet med at alle sang Millom bakkar og berg.

Inger Grindaker takket alle for fremmøte og ønsket vel hjem.

Referent

BEREDSKAPSSEMINAR PÅ PEARL OF SCANDINAVIA

Kvinner Frivillige Beredskap (KFB) arrangerte 2.-4. mars 2008 regionseminar på danskebåten. Inviterte regioner var Hordaland, Sogn og Fjordane og Møre og Romsdal.

Det var foredragsholdere fra Folk og Forsvar og fra KFB.

Nan Johnstad fra Folk og Forsvar hadde Midt-Østen som tema. Hun hadde store kunnskaper om dette konfliktfylte området. Likeså Ståle Granli fra Folk og Forsvar som vi kjenner fra tidligere seminarer. Han tok for seg Nordområdene og verden for øvrig. Begge hadde terrortrusselen vi kanskje står overfor med i sine foredrag.

Et foredrag ved psykiatrisk

sykepleier Toril B. Skjørholm om psykisk førstehjelp gav oss mange tanker om hva vi som medmennesker kan gjøre hvis en i ditt nærmiljø blir rammet av en ulykke eller en krise.

Fra SAS fortalte purser Ann-Christin Gjerlaug om beredskapsarbeidet i flyselskapet. De har til stadighet øvelser for å kunne mestre en ulykke eller en krisesituasjon.

Til sist gjennomgikk KFB' leder Gretha Thuen hva vi bør gjøre i en krisesituasjon.

Med den utviklingen vi nå har, med de klimautfordringene vi står overfor, med flom, ras og ekstremvær, ser vi at den enkelte av oss må være forberedt, og ta våre forholdsregler hvis noe av dette rammer vårt nærmiljø.

På programmet sto også et besøk i Kong Haakons kirke i København. Vi fikk høre kirkens historie, og også om i hvilken grad de ansatte ved kirken deltar i beredskapsarbeide. Det er mange som søker hjelp i kirken, og de står alltid parat til å rykke ut til de forskjellige situasjoner som kan oppstå.

Det var et særdeles interessant seminar, og jeg oppfordrer igjen våre medlemmer til å delta i beredskapsarbeid. Det er spennende og utfordrende.

*Odlaug Lysø Kleven
2. nestleder*

OPPLAND KRETS

Landsmøtearrangør 2008

En liten tekst om vakre Oppland, der vi skal møtes til landsmøte i oktober. (Mel.: Sønnavindsvalsen)

Vårt fylke har en flott natur
med fjelluft som er en velsignet kur
Med åpne landskap på Hadeland
Og skogkledde lier langs
med Lågens strand

Refr.: Vi er fornøyd men vil no mer
og søker i sammen på møte
Et kick vi får og nå vi ser
at husmora er jo i støtet.

Men Oppland er så mye mer
for her finnes lag og foreninger.
I samlet flokk går kvinnene
til aksjon for å løse problemene

Fra Lesja, Skjåk til Hadeland
har jentene strakt ut ei vennlig hand.
Vi møttes titt og tenkte likt
og målet var en Oppland krets
på litt sikt.

I Valdres og på Toten med
vil jentene absolutt være med,
mot felles mål for kvinnene.
Der vi også er med på oppgavene.

Foto: Wenche Rolstad

Foto: Wenche Rolstad

Hvor var det nå det kom i fra
At husmora har det så veldig bra.
I egen organisasjon,
Men tross det hun får bare
minstepensjon.

Familiepolitikk er gøy.
Av oss legges lista meget høy.
For frihet til å velge sjøl
det kom ikke rekende hit på ei fjøl

Vårt ønske er å være med
der vedtak og lover blir tegnet ned.
Blant fylkets egne valgte "menn",
står kretsen og markerer seg som en.

Når vi er samlet her i dag,
Har vi skrevet historie i vårt lag.
Tre kretser som er blitt til en
gir vilje til ansvar fra hver og fra en.

Til slutt vi ønsker Kretsen vår
et godt og innholdsrikt arbeidsår.
Må jentene få styrke til
å fremme vår politikk som vi vil.

Kapp 10. nov. 1997, Åse Grøndalen

Fargerik feminist, forsker og fredsaktivist feires

– OG ER FORTSATT PÅ BARRIKADENE

AV HELENE FREILEM KLINGBERG

Det falt mange lovord, heder, takk og ære da sosialpsykologen Berit Ås feiret sin 80 års dag med et stort oppbud av familie, venner og støttespillere fra alle lag. Den første festen var på selve dagen 10 april, på asiatisk restaurant med eksotiske retter. Noen dager senere var det fullsatt sal og ditto gallerier i Gamle Losjen, med Oslos nye kirkeverge, tidligere Kr.F - politikere og statsråd Valgerd Svarstad Haugland som en munter og munnraff konferansier. Hun følte seg beæret - og noe overrasket over å bli spurt om å lede festen.

Det var en opplevelse å være tilstede på begge feiringene og oppleve de mangfoldige beskrivelser og erindringer fra Berits innholdsrike liv og virke. Skuespiller Sonja Lid kalte henne "kjerringa mot strømmen" og fremførte Andre Bjerkes dikt med stor innlevelse, mens partifellen Berge Furre mente hun var en stjerne og refererte til Henrik Wergelands dikt om sjelen og stjernene. Hun har gjennom årene mottatt flere æresdoktorater og priser

- Hun er en av de mest fargerike personligheter som har preget vårt samfunn, sa forfatteren Ebba Haslund - som selv har fylt 90, og nylig utkom med en spennende beretning om Berits innsats på ulike samfunnsarenaer "Ild fra Asker". Her møter vi henne bl.a. som forsker, feminist, fredsaktivist, SV's første leder og medlem av

Stortinget - og varaordfører i Asker. Vi har ulikt syn på religion og politikk, men i kvinnesaken står vi sammen, sa Ebba Haslund

- De fleste i inn- og utland forbinder Berits navn med begrepet "de fem herskertechnikker" som menn gjennom tidene har benyttet for å holde kvinner på plass:

- usynliggjøring, latterliggjøring, tilbakeholdelse av informasjon, dobbelt straff, påføring av skyld og skam. De ble utviklet over flere år og gjort kjent for et større publikum gjennom "Kvinner i alle land. Håndbok i frigjøring."

- De overgrep som kvinner i enkelte deler av verden opplever gjennom omskjæring/kjønnslemlestelse var allerede i tiden etter Kvinneåret en stor utfordring som ble tatt opp av Berit Ås og sokneprest Anne-Berit Stensager og flere av oss i Kristent Kvinnesaksforum. Jubilanten var også en av pionerene bak det historiske tverrpolitiske kvinnekuppet i norske kommunestyrer og samarbeidsopplegget for å få kvinner inn på Stortinget.

- Berge Furre listet opp ulike aspekter i arven fra Berit: Hun har lært oss om fred, atomvåpen, forbruk, trafikk og død. Hun nedla et banebrytende arbeid ved å få etablert kvinneuniversitetet på Løten. Hun er kalt en urokråke i norsk politikk, men det er kråken som finner sølvet, sa han.

- Tidligere leder for IKFF - Internasjonal Kvinneliga for Fred og

Frihet, Edel Havin Beukes fremhevet Berit som et oppkomme av prosjekter og ideer - "men iblant overvurderte hun oppgavene og medarbeidernes kapasitet..Men det var stort at hun

fikk den internasjonalt kjente forsker og nonne Rosalie Bertell til Norge. Under Bertells besøk ble det gjort flere timers video-opptak med hennes forelesninger.

- "Kvinner som har tenkt - fins de?" var temaet for Berits festforedrag der hun takket for de gode ord og fremhevet kvinner hun hadde samarbeidet med nasjonalt og internasjonalt og hva de hadde betydd for å snu utviklingen og skape bevisstgjøring.

- Hun nevnte også en spesiell episode der en mann ringte til henne og fortalte at han husket noe hun engang hadde sagt: "Det er tre ting som er farlig: Trafikk, tobakk og mannfolk".

- Det hadde han i hvert fall fått med seg - men det er nok mange flere som husker hennes engasjement mot Vietnamkrigen og mot atomvåpen.. Som Ebba Haslund skriver i bokens siste avsnitt:

- "I mine øyne står hun frem som en Kassandra. Lenket og tronende på fiendens stridsvogn skuer hun inn i fremtiden og forutser den kommende katastrofen. Men med den forskjellige at Berit har beholdt den usvigelige troen på at det nytter å handle, nytter å kjempe, nytter å stå imot."

Sudoku

Fyll ut de åpne feltene slik at både de loddrette og de vannrette radene, samt hver av boksene med 3x3 inneholder tallene fra 1 til og med 9.
Lykke til!

Løsning i neste nummer.

Lett

	1		8	5				
8			3	6	1	2		7
2			9	7				3
	7	6		1		4		
9								2
		2		9		3	1	
1				3	5			9
5		8	1	2	9			6
				8	7		2	

Lett

	3			8	7			
			1		4	3		7
9	4	7	6	2				
6				9	2	5		
		2	7	4	1	6		
		3	5	6				4
				3	9	7	5	2
2	8	4		5				
			2	7			8	

Middels

2			5			3	4	
	4				9			
	3	8		4			5	
	8			3		9		
4								3
		2		7			1	
	2			1		8	9	
			2				7	
	9	6			7			1

Middels

		4	9		7			
		5		2		7		6
		9				8		2
4			8					6
		8	6		9	1		
	9				3			7
6	1					3		
8	2		3		6			
			1		6	2		

Gi TRIPP TRAPP til et barn du er glad i

GRATIS

Velg
gratis
gave

**Populær
som fadder-
gave**

Med Dåpsklubben TRIPP TRAPP får barna gode bøker og musikk rett hjem i postkassa. Her blir de kjent med Bibelens fortellinger, aftenbønner og mange fine barnesanger. Bøker på bokmål og nynorsk.

- For barn fra 0 til 12 år ● Ingen krav til minstekjøp
- Tilbud om 3 pakker årlig

Noahs ark

Tøybåt og leke
med 13 figurer
Verdi 228,-
0-3 år

Dåpsdagen min

Barnets egen minnebok
om fødsel og dåp.
Bokmål og nynorsk
utgave.
Verdi 148,-

Kirkerottene DVD

Fascinerende familiefilm
42 min
3-8 år

Du betaler kun 45,- for forsendelsen

Flere velkomstgaver finner du på
www.tripptrapp-klubben.no

DÅPSKLUBBEN
TRIPP TRAPP

TRIPP TRAPP drives av IKO-Forlaget AS
Telefon **22 59 53 00** E-post **ordre@iko.no**

RANGØY RORBU

Alt i sjøliv – for HELE familien

Levende fiskerimuseum!

Hus, hytter og rorbuer til leie!
Allbrukshus for møter og leirer!
Spill og lek innendørs!
Seiling, padling og fisketurer!
Bading, svømming og dykking!
Sandvolleybane og lekeplasser!
Sykkelutlån og Bike-trial!

Stedet for MILJØ og KLIMA

Marit og Inge Rangøy, Kårvåg
«Atlanterhavsveien», 6530 Averøy
Tlf 715 12 118 Mobil 90 50 41 86
E-mail: Inge@rangoy-rorbu.com
WWW.Rangoy-rorbu.com

Materiell fra Norges Kvinne- og Familieforbund

PROFILERINGSARTIKLER MED EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Pulsvarmere (E) kr. 200,-
- ☐ Collegegenser, blå, lite farget emblem kr. 250,-
- ☐ Ny T-skjorte hvit m/lite farget emblem kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. M, L kr. 130,-
- ☐ T-skjorte sort m/hvitt stort emblem str. XL, XXL kr. 130,-
- ☐ Nett i bomull m/skulderhank, sort m/hvitt trykk kr. 40,-
- ☐ Nyhet! handlenett, sort m/hvitt trykk
- ☐ K&F skjerf, orange m/sort emblem, 52X52 cm. kr. 40,-
- ☐ 1 pk. à 10 stk. kr. 350,-
- ☐ K&F skjerf, hvit m/sort emblem, 34X166 cm. kr. 130,-
- ☐ Smykkenål i sølv kr. 328,-
- ☐ K&F-pin kr. 16,-
- ☐ Bordfane m/farget emblem kr. 90,-
- ☐ Stativ til bordfane kr. 100,-
- ☐ Barnas budstikke (gratis så langt lageret rekker)
- ☐ Aktivitetskalender kr. 100,- inkl. porto
- ☐ 1 pk. à 5 kalendere kr. 250,- inkl. porto
- ☐ Lagledernål kr. 190,-
- ☐ Nyhet! K&Fs skrivebok m/linjer kr. 50,-

ARTIKLER FRA MAGNOR GLASSVERK M/EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Liten krystallskål (A) kr. 250,-
- ☐ Krystallskål (A) kr. 398,-
- ☐ Tulipanvase, klart glass, kr. 498,-
- ☐ Tulipanvase, blått glass, kr. 498,-

SKRIVEPAPIR, KONVOLUTTER O.L. M/EMBLEM:

NORGES KVINNE- OG FAMILIEFORBUND

- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, farger, 50 ark kr. 100,-
- ☐ Skrivepapiir m/emblem A4, sort/hvit, 50 ark kr. 50,-
- ☐ Møteplakat, A4. 4 farger 50 stk. kr. 100,-
- ☐ Konvolutter m/emblem C5 format, 50 stk. kr. 60,-
- ☐ Diplom, A4, ferskenfarget, kr. 15,-

ETIKETTER M/EMBLEM:

Norges Kvinne- og Familieforbund
(kan brukes på gammelt materiell)

- ☐ Etiketter, 48 stk. kr. 30,-

HEFTER, BØKER, TRYKKSAKER

- ☐ Bitch eller Martyr – økonomisk overlevelsesguide for kvinner kr. 225,- inkl. porto
- ☐ Mosaikk, Helene Freilem Klingberg kr. 125,-
- ☐ Hold drømmen levende, Helene Freilem Klingberg kr. 130,-
- ☐ Hulter til bulter, Bente Nygård kr. 80,-
- ☐ Gøy på landet, Anne Enger kr. 95,-
- ☐ Bok, M. Bolstad: "...og rommene var så tomme at musene gikk med sørgeslør" kr. 80,-
- ☐ Bok, M. Bolstad: "...og rommene så ut som de var møblert med hjulvisp" kr. 80,- (utsolgt)
- ☐ Sangbok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Melodibok (før kr. 75,-) Nå kr. 50,-
- ☐ Vedtekter kr. 35,-
- ☐ Tillitskvinnemappen, hele kr. 150,- innhold kr. 90,- perm kr. 60,-
- ☐ Prinsippprogram inkl. studieplan kr. 55,-
- ☐ Årbok kr. 100,-

INFORMASJONSMATERIELL

- ☐ Tidligere numre av medlemsbladet: Gratis
- ☐ Ny folder: "Hvordan kan du støtte arbeidet for en bedre familiepolitikk..." Gratis
- ☐ Brosjyre "Frihet til å velge" (tidl. Hvem vi er, hva vi står for). Gratis
- ☐ Løpeseddel: "Familiens fremtid – vårt felles ansvar" Gratis
- ☐ Handlingsplan 2008 Gratis
- ☐ Innmeldingsskjemaer Gratis

ANNET MATERIELL FRA K&F

- ☐ Tillitskvinnebevis kr. 5,-
- ☐ Visittkort m/emblem i farger, 25 stk. kr. 100,-
- ☐ Plakat m/emblem 50x65 cm. kr. 30,-
- ☐ Abonnement på Sentral-og Landsstyreprotokoller (pr.år) kr. 250,-
- ☐ Gaveabonnement: Kvinner & Familie (pr. år) kr. 150,-
- ☐ Armbind Morgenfugl kr. 30,-
- ☐ Klistremerker Morgenfugl kr. 75,- for 50 stk.
- ☐ Kort m/emblem kr. 5,- pr. stk. konvolutt kr. 5,- pr. stk.

TILBUD

- ☐ Terrakottabilde, stor kr. 60,- medium kr. 45,- liten kr. 25,-

Frakt kommer i tillegg på alle bestillinger. Ja, vennligst send meg de varene jeg har krysset av.

Navn/lag:

.....

Adresse:

.....

Postnr./-sted:

.....

Vi ber om å motta materialet innen:

Kupongen sendes:

Norges Kvinne- og Familieforbund
Øvre Slottsgt. 6, 0157 Oslo

Tlf.: 22 47 83 80

Fax: 22 47 83 99

E-post: post@kvinnerogfamilie.no

For å gi Norges Kvinne- og Familieforbunds medlemmer en full oversikt over hvem som sitter i sentralstyret, landsstyret og sentrale komiteer og utvalg, bringer vi her en liste over K&Fs tillitskvinner.

SENTRALSTYRET

Forbundsleder

Ann-Louis Nordstrand
Amundrødvn. 57D, 3142 Vestskogen
Tlf. 915 94 612 (m)
E-post: ann-louis@kvinnerogfamilie.no

1. Nestleder

Toril S.Gravdal
Kirkerudlia 6E, 1339 Vøyenenga
Tlf. 67 15 34 10 (p), 41 32 39 43 (m)
E-post: torilsg@online.no

2. Nestleder

Odlaug Lysø Kleven
Ekkilsøy, 6530 Averøy
Tlf. 71 51 14 28 (p), 71 51 44 15 (**)
482 67 882 (m)
E-post: pnkleven@frisurf.no

Medlem

Randi Røe
8250 Rognan
Tlf. 75 68 21 95 (a), 48 24 53 52 (m)
E-post: randi.roe@sbnnett.no

Medlem

Gunn Evjen
Evjen, 8056 Saltstraumen
Tlf. 94 83 11 12 (m)
E-post: gunnda@live.no

Medlem

Eldbjørg Gunnarson
Morvikbrekkene 31, 5124 Morvik
Tlf. 55 53 11 94 (P), 55 58 29 70 (a)
Tlf. 97 98 37 91 (m)
E-post: eldbjorg.gunnarson@aksis.uib.no

Medlem

Anne Enger
Oppenvegen 429, 2740 Roa
Tlf. 61 32 28 20
E-post: a-enger2@online.no

1. Varamedlem

Edel Mikkelsen
Flotmyrgaten 149, 5527 Haugesund
Tlf. 90 62 77 35
E-post: emikk@online.no

2. Varamedlem

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

KRETSLEDERE

Akershus

Liv Holst
Kirkeveien 56c, 1395 Hvalstad
Tlf. 66 84 66 10
E-post: livholst@online.no

Aust-Agder

Else Angeltveit
Lille Heimdal, 4760 Birkeland
Tlf. 37 27 86 88 (p), 95 09 81 00 (m)
E-post: else.angeltveit@online.no

Bergen/Midthordland

Randi Gjerde
Myrdalsskogen 123, 5117 Ulset
Tlf. 55 19 23 72
E-post: randi.gjerde@broadpark.no

Finnmark

Randi Mietinen
Kvartsveien 1B, 9800 Vadsø
Tlf. 78 95 30 21 (p)
E-post: randi@mietinen.com

Hedmark

Anne Lise Bryhn
Mogopveien 23, 2409 Elverum
Tlf. 62 41 70 53
E-post: al.bryhn@tele2.no

Hordaland

Torill Handal
Fossvn. 20, 5630 Strandeabarm
Tlf. 56 55 94 92
E-post: torillhandal@hotmail.com

Hålogaland

Kirsti Mentzoni
Lekanger, 8130 Sandhornøy
Tlf. 41200185
E-post: kirsti.mentzoni@c2i.net

Nedre Buskerud

Laila Nordby
Spinnerisletta 95, 3057 Drammen
31 90 28 12 (p*), 41 63 60 84 (m)
E-post: laila_nordby@c2i.net

Nordmøre

Anne-Lise Johnsen
6494 Vevang
Tlf. 71 29 81 56 (p), 71 29 61 84 (a),
71 29 60 70 (**)
E-post: anne-lise@eideprestegjeld.no

Nord-Trøndelag

Anne M. Eggstøl
Langbakken 6, 7800 Namsos
Tlf. 74 27 38 43 (p), 74 21 73 60 (a)
E-post: anne.eggstol@ntebb.n

Oppland

Wenche Rolstad
Skarimoen 32, 2760 Brandbu
Tlf. 40 24 48 96 (m), 61 33 41 18 (*)
E-post: twencher@start.no

Oslo

Elisabeth Stubergh Nielsen
Basaltveien 53, 1359 Eiksmarka
Tlf. 67 14 52 43 (p), 90 04 17 47 (m)
E-post: elistuni@online.no

Rogaland

Gunvor Saue
Valbergåsen 8, 4250 Kopervik
Tlf. 52 85 19 03 (p), 45 61 45 41 (m)
E-post: gunnvor@saue.no

Sogn og Fjordane

Sonja Kjørlaug
Holteigveien 17, 6854 Kaupanger
Tlf. 57 67 82 29 (p), 97 57 59 71 (m)
E-post: sonja@kjoerlaug.com

Sunnmøre og Romsdal

Vigdis Løseth
Groven, 6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a),
91 59 05 73 (m)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Sør-Trøndelag

Postmottak:
Magnhild Sørgaard
7176 Linsøya
Tlf. 72 53 55 27

Landsstyrerep.:

Berit Kaarsberg Fossum
Marie Michelets vei 6, 7045 Trondheim,
Tlf. 73 92 08 68
E-post: kaarsbfo@online.no

Telemark

Karin Nerli
Skogli 59, 3718 Skien
Tlf. 35 53 51 79
E-post: transport@hannevold.no

Troms

Wenche Hoel
Vollstad, 9419 Sørвик
Tlf. 91 16 34 49 (m)
E-post: ho-ket@tele2.no

Vest-Agder

Eva Ousbey
Nesevn. 38, 4514 Mandal
Tlf. 38 26 58 00 (p)
E-post: ousbey@online.no

Vestfold

Else-Björg Andersen
Urdsgt. 1B, 3182 Horten
Tlf. 33074994
E-post: elsban@frisurf.no

Østfold

Sølvi Skram Vedø
Briskeveien 11, 1712 Grålum
Tlf. 69 14 00 12 (p), 22 48 57 26 (a)
E-post: ssvedoe@online.no

Øvre Buskerud

Bente Kaugerud
3359 Eggedal
Tlf. 32 71 47 84 (p)*, 41 43 01 20 (m)
E-post: bkkaug@online.no

KOMITEER G

Finanskomiteen

Tone Holene (leder)
Bjørkveien 18, 1816 Skiptvet
Tlf. 69 80 90 07 (p), 24 14 11 53 (a)
E-post: i.holene@c2i.net

Vedtektskomiteen

Haldri Karin Engenes
5437 Finnås
E-post: haken.engeres@c2i.net

Valgkomiteen

Vera Welle (leder)
Presthølvn. 7, 4580 Lyngdal
Tlf. 38 34 50 63 (p), 38 33 42 75 (a),
977 29 703 (m)
E-post: vvelle@online.no

Prinsippprogramkomiteen

Vigdis Løseth (leder)
Groven, 6440 Elnesvågen
Tlf. 71 26 22 32 (p), 71 24 28 73 (a)
E-post: vigdis.loseth@adsl.no

Miljø- og forbrukerutvalget

Wenche Berg Stuenes (leder)
6453 Kleive
Tlf. 71 24 23 98 (p)
E-post: wstuenes@online.no

Internasjonalt utvalg

Kristin Hansen (leder)
Ospev 3, 6854 Kaupanger
57678530 (p), 90564730 (m)
E-post: kristin.hansen@eninvest.net

Anne Marit Hovstad (prosjektleder)

Fjæreveien 161, 4885 Grimstad
Tlf. 37 04 14 48 (a), 95 87 79 09 (m)
E-post: annemarit@hovstad.com

Beredskapsutvalget

Anne-Sophie Bondeson (leder)
Grindveien 4, 1640 Råde
Tlf. 69 28 45 32 (p), 95 89 87 11 (m)
E-post: bondeson@frisurf.no

Nordens Kvinneforbund

Vera Welle
Presthølvn. 7, 4580 Lyngdal
Tlf. 38 34 50 63 (p), 38 33 42 75 (a),
977 29 703 (m)
E-post: vvelle@online.no

Håndverkstedet for barn og unge

Randi Sjursen Lønning (leder)
Lønning 1, 5443 Børmo
Tlf. 53 42 43 51
E-post: hengrik@hengrik.no

Populus - studieforbundet folkeopplysning

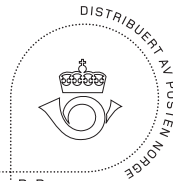
Pb 440 Sentrum, 0301 Oslo
Tlf. 24 14 11 50
E-post: populus@populus.no

Sekretariatet

Øvre Slottsgate 6
0157 Oslo
Tlf. 22 47 83 80
Faks: 22 47 83 99
E-post: post@kvinnerogfamilie.no
www.kvinnerogfamilie.no

B Returadresse:
Norges Kvinne- og Familieforbund
c/o Mereo
Storgaten 2A, 4876 GRIMSTAD

B-Economique
NORGE

Gode grunner til å velge Norges Kvinne- og Familieforbund

- en partipolitisk uavhengig organisasjon med rundt 6000 medlemmer

VI HAR FIRE HOVEDSATSINGSOMRÅDER:

Kvinnepolitikk
Familiepolitikk
Miljø- og forbrukerpolitikk
Internasjonalt samarbeid

BARNEHAGER, PARKER OG HÅNDVERKSTEDER

Våre 23 kretser og ca 350 lokallag driver nettverkstiltak over hele landet. Du kan alltid nå oss på telefon, faks, e-post og Internett. Visste du at lokallagene til sammen driver over 300 tiltak for barn og unge i form av barnehager parker og arbeidsstuer?

NORDENS KVINNEFORBUND

Norges Kvinne- og Familieforbund er tilsluttet Nordens Kvinneforbund med omtrent 100.000 medlemmer.

Vi er også medlem av Associated Country Women of the World (ACWW) med 11 millioner medlemmer i 60 land. ACWW er tilknyttet FN.

INTERNASJONALT PROSJEKTARBEID

Internasjonalt prosjektarbeid for å bedre kvinners levekår over hele verden, er viktige arbeidsoppgaver for forbundets tillitsvalgte i Internasjonalt utvalg.

Forbundet er tilsluttet FOKUS, et kompetanse- og ressurscenter i internasjonale kvinnespørsmål med omtrent 250.000 medlemmer i Norge.

OMSORG FOR BARN OG ELDRE

Vi er opptatt av kvinnepolitikk, familiepolitikk, gode oppvekstvilkår for barn og unge, gode skoler, barnehager, skolefritidsordning (SFO) og kontantstøtteordningen. Vi vil ha et likeverdig skoletilbud i hele landet, et regelverk som sikrer arbeidsmiljølov for barn og en minimumsstandard ved skolene. Vi ønsker varierte omsorgsløsninger for våre eldre og syke, med et allsidig velfungerende kommunalt helsetilbud til eldre og pleietrengende, gode hjemmebaserte omsorgstjenester, institusjoner og omsorgsboliger.

FORBRUKERSAKER

Norges Kvinne- og Familieforbund er en av landets største private forbrukerorganisasjon.

Familien som forbruker er i fokus. Videre merking av matvarer og matvaresikkerhet.

Barn og medier, bekjempelse av medie vold, ernærings spørsmål i hjem og skole, er også prioriterte saker. Vi vil fortsette å rette søkelyset mot kvaliteten på offentlige tjenester og påse at våre medlemmer blir ivaretatt på beste måte

www.kvinnerogfamilie.no